

Communiceren met ouders in het Integraal Kindcentrum

Ester de Bruijn

Studentnummer 3412644

Master Educational Needs

Begeleider: T. Das

Mei 2019

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	3
1 AANLEIDING EN PROBLEEMSTELLING	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Aanleiding.....	4
1.3 Probleemstelling.....	5
1.4 Motivatie	5
1.5 Relevantie.....	6
1.6 Wat is er al bekend?	6
1.7 Beginsituatie.....	7
1.8 Doelstelling.....	7
2 THEORETISCH KADER.....	9
2.1 Integraal Kindcentrum (IKC):	9
2.2 Samenwerkingsrelatie en communicatie	10
2.3 Ouderbetrokkenheid, ouderparticipatie en educatief partnerschap	11
2.4 Verwachtingsmanagement in opvang, onderwijs en transitie:.....	13
2.4.1 Opvang.....	13
2.4.2 Onderwijs	14
2.4.3 Transitie	14
2.5 Vertrouwen	15
2.6 Onderzoeksvraag en deelvragen	16
3 ONDERZOEKSMETHODOLOGIE	17
3.1 Onderzoeksstrategie	17
3.2 Literatuuronderzoek.....	17
3.3 Respondenten	18
3.3.1. Transitie manager.....	18
3.3.2. Focusgroep	18
3.3.3. Ouders en medewerkers opvang en onderwijs	18
3.3.4. Expert	19
3.3.5. Kennisrotonde ouders-leerkrachten	19
3.3.6. Participatie leerlingen	19
3.3.7. Critical friends.....	20
3.4 Onderzoeksmethoden.....	20
3.4.2 Expertinterview	20
3.4.3 Focusgroep	21
3.4.4 Documenten	21

3.4.5 Enquête	21
3.5 Triangulatie.....	21
3.6 Validiteit, betrouwbaarheid en ethiek	22
4 DATAVERZAMELING EN ANALYSE	24
4.1. Inleiding.....	24
4.2 Opbrengst en interpretatie deelvraag 1.....	24
4.3 Opbrengst en interpretatie deelvraag 2.....	25
4.3.1. Document WMK tevredenheidsonderzoek ouders.....	25
4.3.2. Focusgroep	25
4.3.3. Enquête ouders	26
4.4 Opbrengst en interpretatie deelvraag 3:.....	29
4.4.1. Opvang.....	29
4.4.2. Onderwijs	30
4.4.3. Interview P. de Vries.....	31
4.5 Opbrengst en interpretatie deelvraag 4.....	32
4.5.1. Interview P. de Vries.....	32
4.5.2. Focusgroep	33
4.5.3. Leerlingen	33
4.6 Opbrengst en interpretatie deelvraag 5.....	34
4.6.1. Peter de Vries	34
4.6.2. Literatuuronderzoek.....	34
5 CONCLUSIES EN DISCUSSIE.....	37
5.1 Beantwoording deelvragen	37
5.2 Beantwoording onderzoeksvraag.....	41
5.3 Discussie	42
5.4 Praktische opbrengst en aanbevelingen	43
5.5 Terugblik.....	44
BIBLIOGRAFIE	46
BIJLAGEN	49

SAMENVATTING

Dit onderzoek gaat over de communicatieverschillen tussen opvang en onderwijs in een integraal kindcentrum. Aanleiding was het feit dat er meer ontevredenheid was bij ouders die kinderen in het onderwijs hebben, dan van ouders met kinderen in de opvang. Hoe kan het dat ouders verschillen ervaren en is het nodig de verschillen op te heffen?

Het onderzoek richt zich op de communicatie over de ontwikkeling van het kind. Communiceren heeft veel te maken met verwachtingen die ouders en professionals van elkaar hebben. Door vooraf aan elkaar duidelijk te maken wat er verwacht kan worden, kunnen onduidelijkheden voorkomen worden.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Hoe kan het kindcentrum de communicatie met ouders zodanig vormgeven dat deze bijdraagt aan realistische beeldvorming van de ontwikkelingsmogelijkheden van hun kind?

Het doel van dit onderzoek is om de samenwerkingsrelatie tussen ouders en professionals in het kindcentrum zodanig te beïnvloeden, dat zij beiden een reëel beeld hebben van het kind en dat de verwachtingen afgestemd zijn op de realiteit. Daarom is hier gekozen voor een actieonderzoek; de beroepspraktijk wordt onderzocht met het doel deze te verbeteren of te vernieuwen.

Er is gekozen voor een kwalitatieve benadering van het onderzoek. Om de onderzoeksvraag en de deelvragen te beantwoorden hebben ouders, leerkrachten, pedagogisch medewerkers, leerlingen en een expert meegewerkt. Daarnaast is er literatuurstudie verricht.

Vanuit de data blijkt dat het grootste verschil in communicatie zit in de informele contactmomenten. In de opvang is er vaker contact met ouders bij het halen en brengen van het kind, tijdens deze momenten kunnen er al allerlei bijzonderheden besproken worden. Ook door het bieden van informatie en foto's middels het ouderportaal, weten ouders al wat er die dag gebeurd is in de opvanggroep. Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat ouders niet voor verrassingen komen te staan als het gaat om informatie over de ontwikkeling van hun kind. Ouders moeten betrokken worden en er moet een samenwerkingsrelatie ontstaan tussen professional en ouder.

1 AANLEIDING EN PROBLEEMSTELLING

1.1 Inleiding

“Samen leren, samen spelen, samen werken, samen wijs”. Dit is het motto van de stichting waar ik werkzaam ben als teamleider bovenbouw in een kindcentrum voor opvang en onderwijs.

Het kindcentrum biedt opvang aan 200 kinderen en onderwijs aan 335 kinderen in de leeftijd van 0 tot 13 jaar. De kinderen komen voornamelijk uit de buurt. De basisschool deelt sinds 2011 één gebouw met de kinderopvang, de peuterspeelzaal, het consultatiebureau, het centrum Jeugd en Gezin en de GGD. De organisatiestructuur is opgezet volgens het face-to-face-model; school en kinderopvang werken structureel samen, op alle niveaus; bestuur, management en medewerkers (Bertu, Schwartz & Van der Maas, 2018). Sinds maart 2017 heeft dit kindcentrum een peuter-kleutergroep opgezet, waarin kinderen in de leeftijd tussen 3,5 en 4 jaar kunnen wennen aan de overstap van peuteropvang naar groep 1-2.

Ik doe onderzoek vanuit mijn rol als student master EN; dit onderzoek is voor mij een leerproces. Omdat ik ook teamleider ben, heb ik contact met ouders¹ en ben ik meer sturend in het onderwijsbeleid. Ik heb een rol waarin ik ‘boven’ de organisatie hang, waarbij ik zaken signaleer en waarbij ik inzet op een veranderingsproces. Door in gesprek te gaan met de transitie manager, heb ik ontdekt dat er op diverse vlakken nog grote verschillen zijn tussen opvang en onderwijs.

1.2 Aanleiding

In het kindcentrum is er een groot verschil in de frequentie van oudercontact-momenten zowel formeel als informeel, tussen opvang (0-4-jarigen) en onderwijs (4-13-jarigen). Als ouders hun kind naar de opvang brengen, hebben zij dagelijks contact bij het wegbrengen en ophalen van hun kind. De pedagogisch medewerker vertelt kort wat er die dag gebeurd is of houdt dit bij in het ouderportaal. In het ouderportaal vinden de ouders alle informatie en foto's, filmpjes van eigen kind en de groep waar het kind zich in bevindt.

¹ Waar het begrip 'ouders' gebruikt wordt, kan ook 'verzorgers' gelezen worden.

Ook wat er op de dag gebeurd is, weten ouders al voordat ze hun kind op komen halen.

Als het kind naar de basisschool gaat, komen zij formeel twee keer per jaar op gesprek en krijgen twee keer per jaar een rapport. De dagelijkse contacten zijn beperkt tot het halen en brengen, maar er wordt veel minder informatie uitgewisseld. Uit het gesprek met de transitie manager kwam naar voren dat er binnen de stichting zes keer een geëscaleerde situatie is ontstaan tussen ouders en kindcentrum, met als oorzaak dat ouders van zorgleerlingen onvoldoende meegenomen worden in het zorgtraject van hun kind. Dit is de aanleiding geweest voor mijn onderzoeks-
onderwerp, waarop ik me niet alleen toespits op de ouders van zorgleerlingen, maar op alle ouders in het kindcentrum.

1.3 Probleemstelling

Uit het WMK-tevredenheidsonderzoek voor ouders (onderwijs), afgenomen in oktober 2018, ingevuld door 25% van de ouders, blijkt dat het onderdeel 'kwaliteitszorg' matig scoort (2,65 op een schaal van 0-4, waarbij 3 een voldoende score aangeeft). Verbeterpunten voor het onderwijs zijn gericht op verwachtingen, tevredenheid en informatieverstrekking van en naar ouders (bijlage 1).

Uit het tevredenheidsonderzoek van ouders van kinderen in de opvang blijkt dat 81% tevreden is over de communicatie vanuit de opvang naar de ouders. Een verbeterpunt voor de opvang betreft het traject met de IB'er vanuit onderwijs. Citaat van de ouder: *"Het traject met de Ib'er verloopt zeer matig. Dit traject is gestart op advies van het kinderdagverblijf, maar het doorlooptraject is te lang. Tevens moeten we als ouders continu vragen naar terugkoppeling. Dergelijke trajecten hebben veel impact op ouders, immers het impliceert dat er 'iets mis is' met je kind. Het is dan heel vervelend om zo lang geen terugkoppeling te krijgen."*

Dit citaat geeft aan waar dit onderzoek op gebaseerd is; ouders hebben bepaalde verwachtingen en wij als kindcentrum realiseren deze nog onvoldoende.

1.4 Motivatie

Als student Master EN lever ik een bijdrage aan de verbeteringen van het kindcentrum. Ik prefereer een contact dat meegroeit met de leeftijdsfase van een kind. Ik vind het belangrijk dat ouders tijdig geïnformeerd worden over de

ontwikkeling van hun kind. Ik kies voor de overgangsfase van opvang naar onderwijs omdat we daar de grootste verschillen zien in oudercontactmomenten.

1.5 Relevantie

Een intensieve samenwerking met ouders kan tot mooie resultaten leiden of tot een positief perspectief voor het kind (Roozenbeek & Roozenbeek, 2016).

Voor de ontwikkeling van het kind is het relevant dat we door een transparante, open communicatie met ouders, voorkomen dat zij voor verrassingen komen te staan. Hoe meer er samengewerkt wordt door alle partijen, hoe beter dat voor het kind is.

Kinderen zijn soms 8 tot 10 uur per dag in een kindcentrum. Het kind ontwikkelt hier allerlei vaardigheden die voorheen buiten het zicht van de leerkrachten en pedagogisch medewerkers om zouden zijn ontwikkeld. Deze verschuiving van ontwikkelingsmomenten betekent dat de professionals in het kindcentrum samen met ouders verantwoordelijkheid hebben voor de continuïteit van de ontwikkeling van het kind.

1.6 Wat is er al bekend?

De Vries (2017) geeft aan dat leerlingen er beter van worden als hun ouders meer betrokken zijn bij opvang en onderwijs van hun kind. Lusse (2013) stelt dat het vertrouwen tussen school en ouders ontstaat als de school zich eerst richt op het individuele contact met ouders over hun eigen kind. Het contact tussen school en ouders heeft niet tot doel om ouders zoveel mogelijk op school te krijgen, maar om tot samenwerking te komen (Lusse, 2013).

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft maatregelen genomen die de kwaliteit van opvang kunnen verhogen. Zij stimuleren de aansluiting tussen opvang en onderwijs en hebben in 2016 een onderzoek uitgevoerd waarin zichtbaar is geworden hoe de goede doorgaande lijn tussen opvang en onderwijs eruit zou moeten zien. Ook vinden zij het belangrijk dat ouders betrokken zijn bij het optimaliseren van de ontwikkeling van kinderen. Bij de overgang van het kind van voorschoolse voorzieningen naar het onderwijs kan men niet om samenwerking heen (Fukkink, Hoogeveen & Muller, 2016).

Uit onderzoek van Leenders (2017) blijkt dat het op alle typen scholen lastig is om ouders mee te nemen bij beslissingen over zorgleerlingen. Er wordt onvoldoende uitgegaan van de eigen expertise van ouders.

In Denemarken moeten ouders betrokken worden als het gaat om zaken die van invloed zijn op de ontwikkeling van kinderen. Dit ligt vast in de wet voor onderwijs en jeugdzorgbeleid. In Finland heeft het Ministerie van Onderwijs en Cultuur ook de verantwoording over kinderopvang. Dit naast het al bestaande jeugd- en onderwijsbeleid (Deen, 2014).

1.7 Beginsituatie

In bijlage 2 wordt de huidige situatie weergegeven van de informatieverstrekking aan ouders, met daarbij de doelen van de contactmomenten.

Ouders leveren nu hun bijdrage aan het kindcentrum op de volgende manieren:

- oudervereniging (structurele ondersteuning bij jaarlijkse activiteiten)
- locatieraad (voorheen medezeggenschapsraad)
- klankbordgroep ouders
- ouders die incidenteel helpen

1.8 Doelstelling

Ik onderzoek hoe we de communicatie in de overgang van opvang naar onderwijs met ouders kunnen vormgeven binnen onderwijs, omdat ik wil weten of dit leidt tot een bijdrage aan een realistisch beeld van ouders over de ontwikkeling van hun kind. Het betreft de opvoeding thuis en op school in samenwerking met de leerkracht, in de vorm van een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Doel daarbij is zowel de leerlingen als de ouders een goede schoolloopbaan te kunnen bieden waarbij rekening gehouden wordt met inbreng en ervaringen van ouders en personeel.

In de ideale situatie zijn ouders volledig op de hoogte van de ontwikkeling van hun kind. Ook ervaren zij het kindcentrum als een laagdrempelig centrum, waar zij terecht kunnen met hun vragen. Ouders worden volgens een vaste 'route' begeleid. Ik ga ervan uit dat ik hiermee bereik dat er een hogere mate van tevredenheid en samenwerking ervaren wordt door de ouders over de communicatie tussen hen en de medewerkers in kindcentrum X.

De kernbegrippen in dit onderzoek zijn:

- Integraal Kindcentrum (IKC)
- Samenwerkingsrelatie
- Communicatie
- Ouderbetrokkenheid, ouderparticipatie en educatief partnerschap
- Verwachtingsmanagement
- Vertrouwen

2 THEORETISCH KADER

Om het theoretisch kader neer te zetten in dit onderzoek, worden hier enkele kernbegrippen die voor het onderzoek belangrijk zijn, uitgelicht. Omdat het onderzoek gehouden wordt op een Integraal Kindcentrum, wordt dit begrip eerst uitgelegd. Daaraan worden de andere kernbegrippen gekoppeld.

2.1 Integraal Kindcentrum (IKC):

In de visie van kindcentrum X. wordt gesproken over een centrum waar het kind met plezier komt. Waar het aanbod afwisselend is en gericht op een brede ontwikkeling. Het centrum is de spil van opvang, onderwijs, jeugdbeleid en jeugdzorg. Het centrum is de spin in het web voor samenwerking met alle partners. Verder heeft de stichting als missie om samen met ouders en begeleiders te kijken welke begeleiding of ondersteuning nodig en mogelijk is. Dit het liefst in de eigen directe leefomgeving van het kind. Indien nodig wordt samen met ouders gezocht naar gespecialiseerde opvang of onderwijs. In het LEA-beleid (Lokaal Educatieve Agenda 2018-2021) zijn nieuwe ambities geformuleerd die voortborduren op onze eigen visie en koers. Het integrale kindcentrum is een centrum waarin opvang en onderwijs structureel samenwerken op alle niveaus (bestuur, management en medewerkers). Kinderen van 0-13 jaar krijgen opvang, onderwijs, zorg en ontspanning aangeboden in de vorm van passende dag-arrangementen. Educatie, ontwikkeling en opvang zijn geïntegreerd. De doorgaande ontwikkelingslijnen zijn met elkaar verbonden. In kindcentrum X. hebben we één bestuurder voor opvang en onderwijs. Middels gezamenlijke studiedagen wordt gewerkt aan een gezamenlijke visie. Zo wordt toegewerkt naar het vormen van één team, dat vanuit één plan vorm en inhoud geeft aan de ontwikkellijn van elk kind.

Rozenbeek en Rozenbeek (2016) volgen de definitie zoals deze vastgesteld is door het Ministerie van Onderwijs en Kindcentra 2020:

“Een IKC is een maatschappelijke onderneming waarin alle betrokkenen de ontwikkeling van kinderen als centraal uitgangspunt hebben.”

Het IKC heeft twee kenmerken:

- Kinderen van 0-13 jaar komen op een IKC om er te leren, te spelen, anderen te ontmoeten en om zich te ontwikkelen.

- Het aanbod in een IKC is gericht op onderwijs, ontwikkeling, opvang, zorg, welzijn en vrijetijdsbesteding.

In dit onderzoek wordt bovenstaande definitie gehanteerd omdat deze de visie van kindcentrum X het meest ondersteunt. Kindcentrum X is een plaats waar het kind met plezier komt. Het kind krijgt een afwisselend aanbod, gericht op een brede ontwikkeling (Com mies en Van Leuven, 2018).

Studulski (2010) benoemt de voor-en nadelen van een IKC. Een voordeel wat herkenbaar is in kindcentrum X, is, dat het kind centraal staat en niet het instituut. Een nadeel in kindcentrum X is dat het lastig is dat men met verschillende cao's te maken heeft, daardoor is de integratie van een profitorganisatie en een non-profitorganisatie moeilijk.

2.2 Samenwerkingsrelatie en communicatie

Scholen moeten ervoor zorgen dat hun medewerkers capabel zijn om een samenwerkingsrelatie met ouders aan te gaan (De Vries, 2008). Daarvoor zijn inzicht en vaardigheden nodig. Door leerkrachten scholing aan te bieden zijn zij beter in staat om ouders op een professionele manier te steunen in het acceptatieproces.

Volgens Vuorinen, Sandberg, Sheridan & Williams (2014) staan ouders open om te leren van de leerkracht en willen zij hen betrekken bij het zoeken naar oplossingen voor problemen die zij ervaren in de opvoeding. De voorschoolse leerkrachten fungeren vaak als klankbord voor ouders.

In onderzoeken van Amatea, Mixon & McCarthy (2012) en Ratcliff & Hunt (2009) wordt aangetoond dat de samenwerking tussen ouders en leerkrachten beter tot stand komt wanneer de leerkrachten ouders zien als partners. Daarbij is het belangrijk dat er gefocust wordt op hun pluspunten en niet op hun tekortkomingen.

Bij de samenwerking tussen school en ouders worden voortdurend boodschappen overgebracht en ontvangen. Er is sprake van een wisselwerking tussen leerkracht en ouders (Bolks, 2011). In dit onderzoek gaat het over het communiceren met ouders. De praktijk laat zien dat er in de opvang meer contact is met ouders, dan in het onderwijs.

Volgens Bos & Langedijk (2015) is het in de communicatie met ouders belangrijk je de volgende vragen te stellen:

- Wat willen ouders van ons en wat willen wij van ouders?
- Hoe zien we dat terug in de dagelijkse praktijk?
- Waar zijn wij in het IKC tevreden over en wat zou anders moeten? Hoe zien ouders dat?
- Hoe willen we dat ouders en leerkrachten samenwerken?
- Waarom is dat belangrijk?

Deze vragen zijn de onderliggende gedachten achter de deelvragen in dit onderzoek.

Overdracht van opvang naar onderwijs

Het is relevant dat pedagogisch medewerkers over goede communicatieve vaardigheden beschikken, zodat zij ouders goed kunnen informeren. Ze kunnen ouders dan beter voorbereiden op de overstap van opvang naar onderwijs en aangeven wat er verandert voor hen en voor het kind, als het kind op school zit. Zij moeten daarom kennis hebben over de werkwijze van scholen (Fukkink et al., 2016). Op kindcentrum X is de overdracht op deze manier eenvoudig te realiseren, omdat er gewerkt wordt volgens het face-to-face-model. Ook de peuter-kleutergroep is hier een belangrijke schakel tussen opvang en onderwijs.

Om een compleet beeld van het kind te krijgen is het belangrijk dat ouders goed geïnformeerd zijn over hun kind. Dit kunnen pedagogisch medewerkers ook bewerkstellingen door regelmatig te vragen hoe het kind thuis is. Zo ontstaat er een completer beeld van het kind. Om verrassingen te voorkomen tijdens de overdracht van opvang naar onderwijs, is het gewenst dat pedagogisch medewerkers uitslagen van observaties met ouders bespreken, verslagen aan ouders laten lezen en de tijd nemen om vragen van de ouders te beantwoorden.

2.3 Ouderbetrokkenheid, ouderparticipatie en educatief partnerschap

School en ouders hebben beiden hetzelfde doel voor ogen: de ontwikkeling van het kind. Ze delen beiden informatie en zoeken samen naar nieuwe informatie. Door dit in de communicatie centraal te stellen voldoe je aan één van de criteria van ouderbetrokkenheid 3.0 (De Vries, 2017).

In de figuur hieronder wordt het verschil tussen ouderbetrokkenheid 1.0, 2.0 en 3.0 duidelijk gemaakt.

Ouderbetrokkenheid 1.0, 2.0 en 3.0 op een rij:

Ouderbetrokkenheid 1.0

De school zendt informatie naar de ouders. Hierbij gaat het om eenzijdige communicatie waarbij de school het moment, de vorm en de inhoud van de informatie bepaalt.

Ouderbetrokkenheid 2.0

De school zendt informatie naar de ouders en de ouders kunnen informatie terugzenden. Hierbij hoeft geen sprake te zijn van werkelijk contact; de informatie is een verzameling van tweezijdig zenden, zonder dat er sprake is van een samenwerking.

Ouderbetrokkenheid 3.0

De school en de ouders delen en zoeken samen naar nieuwe informatie met een voor beide partijen helder doel: de ontwikkeling van het kind, de leerling.

Figuur 1: Drie vormen van ouderbetrokkenheid (De Vries, 2017)

Ouderbetrokkenheid is één van de speerpunten in de ontwikkeling van het kindcentrum. De medezeggenschapsraad is bijvoorbeeld veranderd in een locatieraad. Hierin zitten ouders Opvang, ouders Onderwijs, medewerkers Opvang en medewerkers Onderwijs. Daarnaast is er een oudervereniging voor de hand- en spandiensten in de school, rondom feesten en thema's. Voor de activiteiten van de oudervereniging wordt het begrip 'ouderparticipatie' gebruikt door De Vries. Beek, Rooijen, & De Wit (2007) gebruiken de term 'educatief partnerschap' als middel om drie doelen te bereiken: "een pedagogisch doel (afstemming over de omgang met leerlingen), een organisatorisch doel (samenwerken in allerlei activiteiten) en een democratisch doel (meedenken en meebeslissen met de school)."

Epstein (1995) heeft ouderbetrokkenheid in zes vormen onderscheiden. Voor de ondersteunende thuissituatie gebruikt hij het woord 'parenting'. Als het gaat om onderwijsondersteuning thuis wordt de term 'learning at home' gebruikt en bij communicatie tussen ouders en school gebruikt hij het woord 'communicating'. Hij ziet hier ouders als partner van de professionals. Deze drie vormen vallen onder 'educatief partnerschap' en gaan over het goed communiceren van medewerkers en ouders en het daarbij behorende onderwijsondersteunend en ontwikkelingsstimulerend gedrag van ouders. Voor de sociale cohesie, ouderparticipatie en de wijk

als gemeenschap worden de termen 'volunteering', 'decisionmaking' en 'collaborating with community' gebruikt.

Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie omvatten slechts één van deze doelen of zijn doel op zich. Op kindcentrum X. worden deze termen nog niet structureel gebruikt, er is nog geen ouderbeleid geschreven. Sinds dit schooljaar is er een klankbordgroep ouders opgericht. Ook hierin zitten ouders van Opvang en Onderwijs. Deze klankbordgroep wordt gezien als een meedenkpanel, ter verbetering van de lopende zaken in het kindcentrum. Smit (2012) verstaat onder ouderbetrokkenheid "de betrokkenheid van ouders bij de opvoeding en het onderwijs van hun eigen kind, thuis en op school."

Bos & Langedijk (2015) gebruiken de termen ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie door elkaar heen en zien dit als één geheel. Zij leggen de nadruk op het hebben van een gezamenlijk doel: kinderen optimaal begeleiden in hun ontwikkeling en bij het leren.

De literatuur en de begrippen van Peter de Vries worden in dit onderzoek aangehouden, omdat deze duidelijk uitgesplitst worden in ouderbetrokkenheid, ouderparticipatie en educatief partnerschap. Als er duidelijk verschil is in betekenis kun je er ook heldere doelen aan vasthangen, als organisatie zijnde.

2.4 Verwachtingsmanagement in opvang, onderwijs en transitie:

Een kindcentrum moet zich bewust zijn van waar het voor staat en wat het uitstraalt. Daarnaast is het belangrijk de verwachtingen van ouders te kennen en ervoor te zorgen dat deze verwachtingen gemanaged worden. Door oprechte interesse te tonen in de ander, groeit het wederzijds respect (Bos & Langedijk, 2015).

2.4.1 Opvang

Partner zijn in opvoeding en de begeleiding van de kinderen in hun ontwikkeling staat centraal bij de opvang in het contact met de ouders. Daarop is de communicatie gericht bij de dagelijkse wederzijdse overdracht en de voortgangsgesprekken.

Duidelijk informatie over het overgangsproces van opvang naar onderwijs leidt tot verbetering van de samenwerking met ouders, de communicatie over schoolwerk en een hogere betrokkenheid bij het algemene schoolproces. Het is van belang dat er

een gelijkwaardige, wederzijdse relatie is tussen de pedagogisch medewerker en de ouders. Zij moeten elk vanuit hun eigen context informatie over het kind delen. De informatie van de één mag niet zwaarder wegen, dan die van de ander. Er moeten over en weer vragen gesteld kunnen worden (Kruiter, Jepma & Rooker, 2017).

2.4.2 Onderwijs

De betrokkenheid van ouders bij de basisschool is te vergelijken met de betrokkenheid van ouders op de opvang (Kruiter, Jepma & Rooker, 2017). Volgens Smit (2012) zouden scholen bij de intake duidelijk moeten aangeven wat ze van hen verwachten als het gaat om hun aandeel in opvoeding en onderwijs van hun kind.

Op basis van onderzoeksbevindingen van Smit, Sluiter & Driessen (2006) wordt aanbevolen dat het essentieel is dat leerkrachten en ouders een open houding hebben naar elkaar, dat zij op de hoogte zijn van elkaars culturele en religieuze achtergronden en dat zij inzien dat onderwijs en opvoeding hun gezamenlijke taak is. Scholen moeten ouders uitdagen hen medeverantwoordelijk te maken voor de ontwikkeling van de kwaliteit van de school. Schoolteams moeten meer open staan voor zorgen van ouders.

2.4.3 Transitie

De transitie van het kind van opvang naar onderwijs kan worden bekeken vanuit een dynamisch, sociaal-ecologisch systeem (Bronfenbrenner, 1979). Dit houdt in dat de overgang naar de basisschool door iedereen die bij het kind betrokken is, ervaren zal worden: ouders, pedagogisch medewerkers, leerkrachten en uiteraard het kind zelf. Een goed transitieproces is belangrijk voor verschillende positieve resultaten (Nolan e.a., 2008). Een van die resultaten is dat er een verschil is in verwachtingen over de overgang bij ouders, leerkrachten en kinderen. Fouten in verwachtingen kunnen worden weggenomen door deze met elkaar te delen, zo worden de ideeën van alle betrokkenen duidelijk.

Uit een onderzoek in Noorwegen (Lillejord, Børte, Halvorsrud, Ruud & Freyr, 2015) komt naar voren dat er drie typen activiteiten zijn te onderscheiden bij een transitieproces:

1. Ouders en kinderen moeten bekend worden met de omgeving.
2. Voorschoolse voorzieningen en basisscholen moeten zorgen voor het verspreiden van informatie aan ouders en kinderen.

3. De samenwerking tussen ouders, voorschoolse voorzieningen en basisschool moet bevorderd worden.

Regelmatig contact tussen ouders, opvang en onderwijs zorgt dat er een betere band ontstaat en dat het transitieproces soepel verloopt. Alle betrokkenen leveren samen een bijdrage aan een effectieve transitie (Kruiter, Jepma & Rooker, 2017).

2.5 Vertrouwen

Vertrouwen ondersteunt en bepaalt de kwaliteit van iedere relatie. Covey (2006) omschrijft vertrouwen als het geloof dat je in iets of iemand hebt. Een leerkracht die veel vertrouwen biedt, kan makkelijker iets verkeerd zeggen dan een leerkracht die geen vertrouwen biedt. Als je weinig vertrouwen krijgt van ouders moet je duidelijk communiceren omdat de ouder je anders alsnog verkeerd begrijpt (Bolks, 2011).

Als leerkracht wil je, binnen de relatie met ouders, goed samenwerken zodat het relatievertrouwen toeneemt. Je probeert te voorkomen dat het vertrouwen geschaad wordt. Vertrouwen kun je wekken door je gedrag. Op basis van gedragingen die Covey (2006) noemt, wordt hier een aantal punten genoemd waar in de communicatie met ouders mogelijkheden liggen om vertrouwen te vergroten. Bolks (2011) maakt een verschil in gedrag t.o.v. iemands persoonlijkheid en gedrag t.o.v. iemands vaardigheid.

Gedragingen die te maken hebben met je persoonlijkheid	Gedragingen die te maken hebben met je vaardigheden
Eerlijk zijn	Resultaten boeken
Respect tonen.	Jezelf verbeteren
Fouten rechtzetten	De realiteit onder ogen zien
Trouw toezeggingen nakomen	Duidelijkheid scheppen over verwachtingen.
	Verantwoording afleggen
Eerst luisteren	Eerst luisteren

Figuur 2: gedrag om vertrouwen te vergroten (Bolks, 2011)

Het is van belang dat je naast het hebben en vergroten van zelfvertrouwen en relatievertrouwen, vertrouwen hebt in ouders. Het is daarom nodig dat je van jezelf weet hoe je tegen ouders aankijkt. Ouders verwachten een positieve bijdrage van de

leerkracht met betrekking tot de ontwikkeling van hun kind. Ze doen ook zelf van alles om het beste in hun kind naar boven te halen. Ouders kennen hun kind het best en hebben vanuit hun oogpunt altijd gelijk. Ouders hebben het vertrouwen van de leerkracht nodig (Bolks, 2011).

De conclusie na het lezen van de literatuur over communicatie in relatie met ouders, is gehaald uit een Zuid-Afrikaans educatief artikel:

“Involved parents are informed parents and informed parents are satisfied parents.”
(Lemmer & Van Wijk, 2004).

2.6 Onderzoeksvraag en deelvragen

Deze literatuurstudie heeft mij in staat gesteld om het doel van het onderzoek om te zetten in een onderzoeksvraag, met bijbehorende deelvragen:

Hoe kan het kindcentrum de communicatie met ouders zodanig vormgeven dat deze bijdraagt aan realistische beeldvorming van de ontwikkelingsmogelijkheden van hun kind?

Deelvragen:

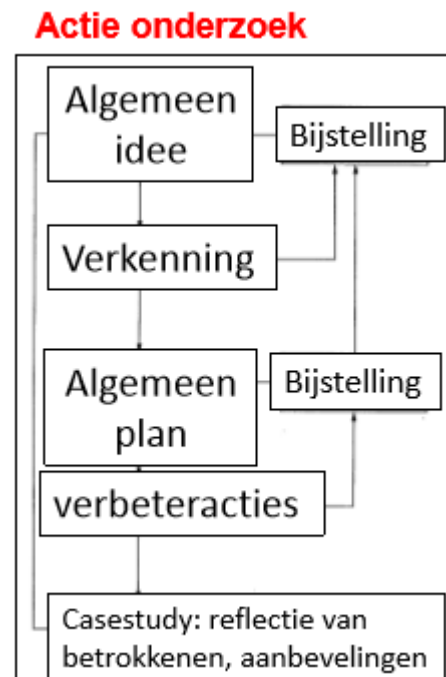
1. Op welke manier en waarover wordt er gecommuniceerd met ouders en in welke frequentie?
2. Hoe ervaren ouders de communicatie in het kindcentrum?
3. Wat verwachten ouders als het gaat om communicatie over de ontwikkeling en wat daarvan is te realiseren door de medewerkers in het kindcentrum?
4. Is het wel of niet nodig om het verschil in communicatie tussen opvang en onderwijs te verkleinen qua frequentie en qua inhoud.
5. Welke competenties hebben leerkrachten nodig om op effectieve en constructieve wijze met ouders om te gaan?

3 ONDERZOEKSMETHODOLOGIE

3.1 Onderzoeksstrategie

Het doel van mijn onderzoek is om de samenwerkingsrelatie tussen ouders en professionals in het kindcentrum zodanig te beïnvloeden, dat zij beiden een reëel beeld hebben van het kind en dat de verwachtingen afgestemd zijn op de realiteit. Daarom is hier gekozen voor een actieonderzoek; de beroepspraktijk wordt onderzocht met het doel deze te verbeteren of te vernieuwen (Schuman, 2009). Uit de definities van Kemmis (2009) blijkt dat dit onderzoek een kritisch actieonderzoek is omdat er sprake is van een wederkerige relatie tussen de onderzoeker en de overige betrokkenen.

Cardiff, Jacobs & Van Lieshout (2017) geven aan dat actieonderzoek gericht is op verbetering van praktijken en op het ontwikkelen van kennis omtrent die verbetering. In dit onderzoek wordt gezocht naar kennis over communicatie, verwachtingen en ouderbetrokkenheid. Met de opgedane kennis, kan een verbetertraject ingezet gaan worden.

Figuur 3: Cyclus van actieonderzoek (Ponte, 2002)

3.2 Literatuuronderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd op een integraal kindcentrum (IKC). Roozenbeek & Roozenbeek (2016) schrijven specifiek over de voorwaarden voor ouderbetrokkenheid in een IKC. Fukkink et al. (2016) hebben onderzoek gedaan naar ouderbetrokkenheid bij de overdracht van opvang naar onderwijs en de rol van ouders hierbij.

Voor de literatuurverkenning over ouderbetrokkenheid is de literatuur van De Vries (2017) geraadpleegd omdat deze vrij actueel is en omdat De Vries duidelijk verschil maakt in ouderparticipatie, ouderbetrokkenheid en educatief partnerschap. In Smit (2012) worden succesfactoren benoemd voor ouderbetrokkenheid.

Denessen en Raket (2016) geven informatie over de houding van leerkrachten ten aanzien van ouders en hun emoties, reacties en gevoelens van competentie bij verschillende uitingen van ouderbetrokkenheid. Ook Kassenberg, Petri & Doornenbal (2016) hebben hierover een artikel gepubliceerd. Hierin gaan zij in op de communicatiestrategieën en communicatietechnieken van leerkrachten. Tevens wordt hierin beschreven wat het belang is van een goede samenwerkingsrelatie met ouders. Ryckaert (2005) zet in een praktische handleiding neer welke gespreks- en communicatietechnieken leerkrachten nodig hebben in het omgaan met ouders.

3.3 Respondenten

Onderstaande respondenten zijn bij dit onderzoek betrokken omdat zij tot de doelgroep van het verbetertraject behoren en omdat zij de praktijksituaties uit ervaring het best kunnen vertegenwoordigen.

3.3.1. Transitiemanager

De transitiemanager in het IKC is verantwoordelijk voor een goede samenwerking tussen opvang en onderwijs. Zij geeft aan dat ouders zich niet verrast mogen voelen als zij (slecht) nieuws krijgen over de ontwikkeling van hun kind. En dat de verwachtingen van ouders duidelijk moeten zijn. Hoe lopen de communicatiestromen en is er verschil in opvang en onderwijs? Dit is de eerste stap in dit onderzoek.

3.3.2. Focusgroep

In een focusgroep verkennen en inventariseren een beperkt aantal mensen elkaars opvattingen en overtuigingen. Dit gebeurt tijdens een goed voorbereid en goed georganiseerd gesprek (De Lange, Montesano Montessori & Schuman, 2016).

De start van het onderzoek is besproken met de ouders van de klankbordgroep. Dit is een groep van zes ouders met kinderen in de opvang en in het onderwijs. Zij zijn in dit onderzoek meegenomen omdat zij zichzelf aangemeld hadden om mee te praten over belangrijke zaken voor zowel ouders als het IKC. Zij worden gezien als meedenkpanel. De focusgroep komt vijf keer per jaar bijeen en wisselt na ieder jaar van samenstelling.

3.3.3. Ouders en medewerkers opvang en onderwijs

Er zijn twintig ouders benaderd die kinderen in opvang en onderwijs hebben, omdat

op die manier het verschil in communicatie tussen opvang en onderwijs in beeld gebracht kan worden.

Om te kijken of medewerkers in het IKC dezelfde verwachtingen hebben als de ouders, zijn ook alle medewerkers van opvang en onderwijs benaderd middels een schriftelijke enquête. Dit zijn in totaal 43 mensen. Twintig mensen hebben de enquête ingevuld (4 medewerkers opvang, 16 medewerkers onderwijs). 35% van de medewerkers werkt korter dan 5 jaar in opvang of onderwijs. 65% werkt langer dan 5 jaar in opvang of onderwijs. In deze enquête werd enkele keren dezelfde vragen gesteld als in de enquête van de ouders om zo de validiteit te kunnen verhogen.

3.3.4. Expert

Op 13 februari 2019 heeft de Stichting een studiedag gehad waarop Peter de Vries, auteur van het boek 'Ouderbetrokkenheid 3.0', een lezing heeft gegeven. De Vries is als expert geraadpleegd om zo een duidelijker beeld van zijn visie over ouderbetrokkenheid te krijgen.

3.3.5. Kennisrotonde ouders-leerkrachten

De studiedag op 13 februari 2019 was voor alle medewerkers van de stichting. Alle ouders van het kindcentrum zijn uitgenodigd voor deze dag. Omdat alle kinderen vrij waren en er geen opvang op het IKC beschikbaar was, was het lastig om ouders te laten deelnemen aan deze dag. Er zijn twee ouders aanwezig geweest. De 10 criteria voor ouderbetrokkenheid 3.0 (De Vries, 2017) zijn het uitgangspunt geweest voor een eerste oriëntatie op dit onderwerp, wat deze dag centraal stond. Deze zijn besproken in een subgroep met daarin vier medewerkers opvang, tien medewerkers onderwijs en één ouder (resultaten in bijlage 10).

3.3.6. Participatie leerlingen

Een van de doelen van ons onderwijs is dat zowel kinderen als ouders zich veilig en gehoord voelen op het kindcentrum. Daarom is het van belang ook leerlingen een stem te geven in dit onderzoek. Het betrekken van leerlingen bij het uitvoeren van onderzoek kan een essentiële rol spelen bij schoolontwikkeling (Fielding & Moss, 2011). In dit onderzoek hebben 24 leerlingen van groep 8 meegewerkt aan de 0-meting zoals De Vries (2018) deze heeft ontwikkeld in het handboek Ouderbetrokkenheid 3.0. Deze groep is gekozen omdat zij goed in staat zijn om hun

gedachten onder woorden te brengen en omdat zij al het langst op school zijn, hun opgedane ervaring speelt hierbij een rol.

3.3.7. Critical friends

Behalve met de transitie-manager is er voor dit onderzoek ook overleg geweest met de critical friends uit de studiegroep omdat zij vanuit een heel andere achtergrond tegen zaken aan kunnen kijken en daardoor kritische feedbackvragen kunnen stellen aan de onderzoeker.

In het logboek zijn alle acties op volgorde van uitvoering weergegeven (bijlage 3).

3.4 Onderzoeksmethoden

3.4.1 Vragenlijst medewerkers opvang en onderbouw onderwijs

Om de beginsituatie in kaart te brengen, is aan de medewerkers van opvang en onderwijs schriftelijk gevraagd op welke manieren en in welke frequentie er gecommuniceerd wordt. Er wordt gevraagd naar het aantal formele en informele contactmomenten en het doel van deze momenten. Dit is uitgesplitst in opvang en onderwijs (bijlage 2).

3.4.2 Expertinterview

Er is gekozen voor een gedeeltelijk gestructureerd interview met Peter de Vries om te ontdekken hoe hij aankijkt tegen ouderbetrokkenheid in een IKC (Baarda, De Goede & Van der Meer-Middelburg, 2000).

In deze situatie is sprake van een expertinterview (ook wel elite-interview genoemd) omdat Peter de Vries de schrijver is van verschillende boeken over ouderbetrokkenheid en omdat hij nog steeds bezig is met wetenschappelijk onderzoek ter verdieping van dit thema.

Om de betrouwbaarheid te verhogen is gebruik gemaakt van audio-opnameapparatuur waardoor controle achteraf mogelijk is.

Vooraf is een topiclijst samengesteld met de onderwerpen die gerelateerd zijn aan de hoofdvraag en deelvragen van dit onderzoek. Er is gevraagd naar de ervaring van de expert, zijn kennis over ouderbetrokkenheid in een IKC, zijn keuze voor de begrippen ouderparticipatie, ouderbetrokkenheid en educatief partnerschap, verwachtingen van ouders en leerkrachten en over tevredenheidsonderzoeken in relatie met ouderbetrokkenheid. In bijlage 4 de uitwerking van dit interview.

3.4.3 Focusgroep

Om meer inzicht te krijgen in het handelen en de beleidsvoering in het kindcentrum, is er in september 2018 een klankbordgroep ouders opgericht. De groep is een meedenkpanel voor het managementteam. Het betreft zes ouders waarvan de kinderen naar opvang en onderwijs gaan. Naar aanleiding van de uitslag van het oudertevredenheidsonderzoek (Werken met Kwaliteitskaarten), is er in de 'klankbordgroep ouders' gesproken over communicatie tussen ouders en het kindcentrum. Ouders uit de klankbordgroep kunnen de communicatieverschillen in opvang en onderwijs goed vergelijken, daarom zijn zij geschikt voor deelname aan dit onderzoek. Hierin wordt ook doorgevraagd naar verwachtingen van ouders. De deelvragen 2,3 en 4 zijn besproken in de klankbordgroep.

3.4.4 Documenten

De uitslag van het tevredenheidsonderzoek onder ouders heeft een bijdrage geleverd aan het opstellen van de deelvragen. Het onderdeel 'kwaliteitszorg' scoorde matig en de verbeterpunten die genoemd worden, hebben een relatie met de onderzoeksvraag omdat ze gaan over verwachtingen, tevredenheid en meningen van ouders.

3.4.5 Enquête

Om erachter te komen hoe ouders en medewerkers de communicatie nu ervaren (deelvraag 2) en wat zij verwachten van elkaar (deelvraag 3), is er een enquête afgenomen. Hierin zijn zowel open als gesloten vragen gesteld. Voor enkele vragen is de Likert-schaal gebruikt (Likert, 1932). De vragen zijn weergegeven in bijlagen 5 en 6.

3.5 Triangulatie

Triangulatie betekent letterlijk driehoeksmeting. In de onderzoeksmethodologie betekent dit dat hetzelfde verschijnsel met verschillende methoden en of vanuit verschillende kanten bestudeerd wordt (De Lange et al. 2016). In dit onderzoek zijn verschillende boeken, wetenschappelijke publicaties en artikelen geraadpleegd. Door ze te vergelijken met elkaar en aan elkaar te koppelen vergroot dit de betrouwbaarheid van dit theoretisch kader.

Binnen de onderzoeksmethoden is gebruik gemaakt van een klankbordgroep ouders, een enquête ingevuld door ouders en medewerkers, en een interview met een

expert. Hierdoor kan vanuit verschillende perspectieven gekeken worden naar het onderzoeksonderwerp.

3.6 Validiteit, betrouwbaarheid en ethiek

De betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek zijn op verschillende manieren gewaarborgd. De kwalitatieve gegevens worden verkregen middels het interview, de klankbordgroep ouders, de kennisrotonde en enkele vragen uit de enquêtes. De kwantitatieve gegevens worden verkregen uit de vragenlijst medewerkers, enquêtevragen en literatuuronderzoek. Volgens De Lange et al. (2016) vergroot deze combinatie de betrouwbaarheid van het onderzoek.

De eigengemaakte enquêtes zijn niet gekoppeld aan geijkte normering en zijn hierdoor minder betrouwbaar. Door in grote lijnen dezelfde vragen te stellen aan zowel de leerkrachten, als de ouders, is het mogelijk om meningen met elkaar te vergelijken, waardoor het gebrek aan een betrouwbare normering opgevangen wordt. Alle leerkrachten en ouders in opvang en onderwijs zijn als respondenten benaderd, daardoor is er sprake van een representatief beeld.

De conclusies uit dit onderzoek zijn intern valide; ze zijn gebaseerd op onderzoeksresultaten die verkregen zijn op kindcentrum X. Dat betekent hier geen sprake is van externe validiteit omdat dit onderzoek op een ander kindcentrum kan leiden tot heel andere conclusies.

Door te kiezen voor een koppeling van onderzoeksstrategieën aan het doel van het onderzoek, heeft dit de validiteit van de onderzoeksmethode doen toenemen.

De HBO-gedragscode praktijkgericht onderzoek (Andriessen, Onstenk, Delnooz, Smeijsters & Peij, 2010) is gebruikt om de ethiek in dit onderzoek te beschrijven:

Dienen van het professionele en maatschappelijke belang

Dit onderzoek is dienend voor de ouders en professionals in het kindcentrum. De resultaten van dit onderzoek kunnen bijdragen aan een andere manier van communiceren.

Respectvol zijn:

Door ouders en professionals de vrije keuze te geven wel of niet mee te werken aan dit onderzoek wordt er respectvol omgegaan met de respondenten. Er worden geen namen van respondenten genoemd, behalve als daar toestemming voor gegeven is.

Integer zijn:

De enquêtes zijn anoniem afgenomen, deelnemers is vooraf om deelname gevraagd. Daardoor ontstaat een integere kijk op de resultaten en heerst er een klimaat van veiligheid. Meninge kunnen vrijuit worden gegeven in de enquêtes. Er is bewust een keuze gemaakt voor ouders die kinderen in opvang hebben (gehad) en kinderen in het onderwijs, op hetzelfde kindcentrum. Omdat er wordt gekeken vanuit verschillende perspectieven komen de verschillende belangen van de respondenten naar voren.

De belangen van de betrokkenen van dit onderzoek komen overeen omdat het doel is dat er transparant en effectief gecommuniceerd moet gaan worden. Dit is van belang voor ouders en ook voor medewerkers in het kindcentrum.

Zorgvuldigheid:

Dit onderzoek is zorgvuldig omdat er meerdere bronnen en wetenschapsopvattingen geraadpleegd zijn, met elkaar vergeleken zijn en bekeken zijn op dezelfde kernbegrippen. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van bronvermelding, op deze manier worden de theorieën van andere onderzoekers zorgvuldig en respectvol behandeld. In het logboek zijn de genomen stappen inzichtelijk gemaakt.

Verantwoorden van keuzes en gedrag:

Tijdens mijn onderzoek heb ik de respondenten ingelicht over het doel van mijn onderzoek en het belang van hun medewerking. Aan het eind van het onderzoek is aan alle respondenten uitgelegd wat het resultaat is.

4 DATAVERZAMELING EN ANALYSE

4.1. Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de opbrengst en de interpretatie van de verzamelde data, die gezamenlijk het antwoord geven op de hoofdvraag en de deelvragen.

Paragraaf 4.1 beschrijft op welke manier en waarover er gecommuniceerd wordt met ouders. Ook de frequentie wordt hierin meegenomen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen informele en formele contacten met ouders in het kindcentrum.

Paragraaf 4.2 beschrijft hoe de ouders de communicatie op dit moment ervaren.

Paragraaf 4.3 geeft de verwachtingen van ouders en of deze te realiseren zijn door de medewerkers in het kindcentrum. In paragraaf 4.4 wordt de noodzaak bekeken om het verschil in frequentie van communicatie tussen opvang en onderwijs te verkleinen er is en waarom wel of waarom niet.

Paragraaf 4.5 beschrijft welke competenties medewerkers nodig hebben om op effectieve en constructieve wijze met ouders om te gaan.

4.2 Opbrengst en interpretatie deelvraag 1

Op welke manier en waarover wordt er gecommuniceerd met ouders en in welke frequentie?

Een gehoorde uitspraak van een ouder in het kindcentrum is: *“Toen mijn kind op de opvang zat, wist ik alles van hem, nu zit hij in het onderwijs, en ik weet niets meer.”*

Om te bekijken hoe groot de verschillen nu daadwerkelijk zijn, is aan de medewerkers van opvang en onderwijs gevraagd hun contactmomenten in kaart te brengen, met daarbij de vraag of het een formeel of informeel contactmoment is (bijlage 2). Omdat de gang van zaken in de bovenbouw bekend is bij de onderzoeker, is er voor deze vraag aan vier collega's uit de onderbouw (opvang en groep 1-2) de vraag gesteld op welke manier en hoe vaak er contact is met ouders. Alle vier de medewerkers geven aan dat er weinig verschil is in het aantal formele contactmomenten. Zowel bij opvang als bij onderwijs zijn 2 x per jaar oudergesprekken en in beide gevallen kan altijd een tussentijds gesprek gepland worden, mochten er zorgen zijn rondom de ontwikkeling van het kind.

Er is wel een groot verschil in het aantal informele contactmomenten. In de opvang hebben de medewerkers dagelijks contact met de ouders d.m.v. berichten en foto's die zij plaatsen in het ouderportaal. Dit is een digitaal portaal wat toegankelijk is voor

ouders. Vaak weten ouders al als ze hun kind op komen halen, wat er die dag gedaan is en of er bijzonderheden zijn. In het onderwijs blijft het beperkt tot minimaal contact met de leerkracht, tijdens de inloopmogelijkheid tussen 8.30 uur en 8.45 uur. Zowel in opvang als in onderwijs worden de ouders over algemene zaken op de hoogte gehouden middels nieuwsbrieven (2 x per maand), informatieavonden (aan het begin van het schooljaar), klassenblogs, de website en de app. Kinderen krijgen maandelijks wat werkjes mee naar huis (bijv. tekening, werkstuk).

4.3 Opbrengst en interpretatie deelvraag 2

Hoe ervaren ouders de communicatie in het kindcentrum?

4.3.1. Document WMK² tevredenheidsonderzoek ouders

In oktober 2018 is het jaarlijks tevredenheidsonderzoek ouders afgenomen. Deze enquête is ingevuld door 25% van de ouders die kinderen in het onderwijs hebben. Dit is een laag percentage respondenten. De uitwerking van dit tevredenheidsonderzoek wordt weergegeven in bijlage 1.

De onderdelen hebben te maken met verwachtingen van ouders en met de communicatie tussen ouders en school. In de opvang wordt dit tevredenheidsonderzoek niet afgenomen. De verbeterpunten worden weergegeven in bijlage 7.

4.3.2. Focusgroep

De uitslag van bovenstaande vragenlijst is besproken met de zes ouders die vertegenwoordigd zijn vanuit opvang en onderwijs, in de focusgroep. Volgens deze ouders kan er aan het onderdeel kwaliteitszorg gewerkt worden door explicieter naar ouders te communiceren wat de resultaten, bevindingen uit onderzoeken of signalen zijn (wat gaat goed en waar liggen kansen tot verbetering), wat de school samen met betrokkenen voor acties ter verbetering voorstelt en welke acties gerealiseerd zijn. De onderdelen 'pedagogisch en didactisch handelen' scoren voldoende tot goed in het onderzoek. Deze krachten kunnen door de school ingezet worden om de onderdelen die lager scoren zoals 'zorg- en begeleiding' en 'opbrengsten' te verbeteren. Niet alleen focussen op lage scores en verbetering, maar ook aandacht

² WMK = Werken met Kwaliteitskaarten

houden voor waar ouders wél tevreden over zijn, wat wel goed gaat en hoe je dit als school vast kunt houden.

4.3.3. Enquête ouders

Om deze, en andere deelvragen, te kunnen beantwoorden, is een enquête afgenomen onder ouders die zowel ervaring hebben met opvang als ook met onderwijs in kindcentrum X.

De enquête is ingevuld door vijftien ouders (n =15). 46,7% heeft kinderen in opvang gehad, maar heeft nu kinderen in het onderwijs. 53,3% heeft kinderen in opvang en onderwijs.

Wat verstaan ouders onder goede communicatie?

Dit was een open vraag in de enquête en de antwoorden worden dan ook door meerdere mensen genoemd.

Tabel 1 Criteria voor goede communicatie volgens ouders (N=15).

Antwoorden	Aantal
Tijdige communicatie wanneer het niet goed gaat met het kind.	7
Respectvol zijn	2
Persoonlijke benadering	2
Heldere communicatie	2
Transparante communicatie	1
Gelijkwaardigheid (2-richtingsverkeer)	4
Hetzelfde doel nastrevend; de ontwikkeling van het kind.	2
Open communicatie	1
Het gevoel hebben dat je altijd terecht kunt bij de leerkracht, mogelijkheid voor tussentijds overleg	3
Een vertrouwensrelatie	1
Overige diverse antwoorden	4

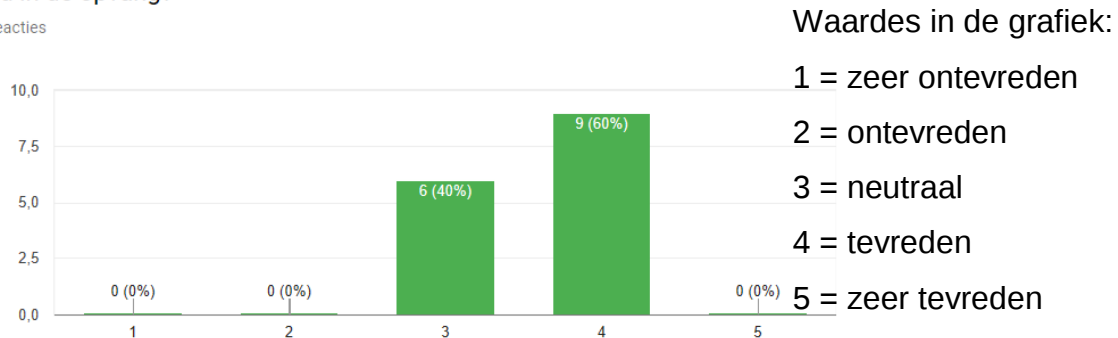
In deze tabel is zichtbaar geworden dat niet alle criteria voor alle ouders even belangrijk zijn.

4.3.3.1. Opvang

Omdat er verschillen zijn tussen opvang en onderwijs als het gaat om communiceren, is de mate van tevredenheid apart in kaart gebracht. Hieronder de resultaten vanuit ouders met kinderen in de opvang. Omdat alle ouders die de enquête ingevuld hebben, kinderen in de opvang hebben of hebben gehad, komt het aantal respondenten hier ook op vijftien.

Hoe ervaart (of ervaarde) u de communicatie over de ontwikkeling van uw kind in de opvang?

15 reacties

Figuur 4: mate van tevredenheid over communicatie van ontwikkeling kind in opvang (n=15).

Zes van de vijftien respondenten (40%) ervaren de communicatie als 'neutraal' en negen respondenten (60%) geven aan tevreden te zijn.

Wat gaat goed volgens de ouders in de communicatie vanuit de opvang:

- Altijd korte mondelinge overdracht (2x)
- Prettig en persoonlijk (4x)
- Inhoudelijke communicatie is prima, aandacht voor kind en ouder (1x)
- Direct een indruk van wat de kinderen beleefd hebben (4x)
- Contact via het ouderportaal (3x)

Wat zou er verbeterd kunnen worden in de communicatie over de ontwikkeling van het kind in de opvang?

- Meer tussentijdse communicatie over het gedrag en de ontwikkeling van het kind in de groep (5x).
- Een uitgebreidere folder waarin alles staat opgenomen en waarin helder is verwoord hoe de communicatie plaatsvindt (1x).

- Communicatie beter afstemmen op persoonlijke situatie (1x).
- Meer communicatie over ontwikkelingsgebieden, aandachtspunten (hoeven niet meteen “problemen” te zijn) (3x).

4.3.3.2. Onderwijs

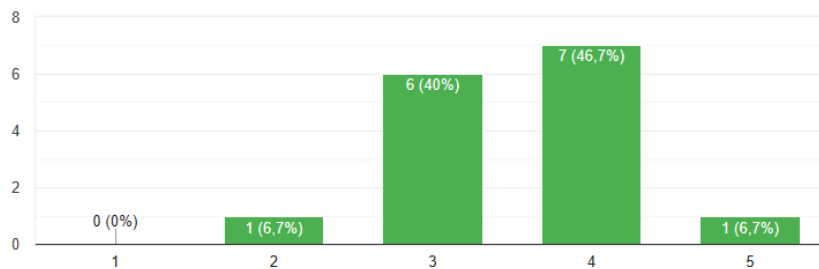
In de grafiek hieronder wordt de mate van tevredenheid over communicatie van ouders in het onderwijs weergegeven. Alle vijftien ouders die aan deze enquête meegedaan hebben, hebben kinderen in het onderwijs.

Hoe ervaart u de communicatie over de ontwikkeling van uw kind in het onderwijs

15 reacties

Waardes in de grafiek:

- 1 = zeer ontevreden
- 2 = ontevreden
- 3 = neutraal
- 4 = tevreden
- 5 = zeer tevreden

Figuur 5: mate van tevredenheid over communicatie van ontwikkeling kind in onderwijs (n=15).

Een ouder is ontevreden, zes ouders neutraal, zeven ouders zijn tevreden en één ouder is zeer tevreden.

Wat gaat goed volgens de ouders in de communicatie vanuit het onderwijs:

- Kort, goed en duidelijk (5x)
- Persoonlijk, laagdrempelig (1x)
- Leerkrachtafhankelijk; de ene leerkracht communiceert meer dan de ander (2x).
- Oudergesprekken waardevol; als er iets bijzonders is, wordt het gemeld. Ook in positieve zin (1x)

Wat zou er verbeterd kunnen worden in de communicatie over de ontwikkeling van het kind in het onderwijs?

- Actievere rol vanuit de leerkracht; uitnodigend gevoel krijgen als ouder (4x)

- Minder mailverkeer, meer persoonlijk contact (4x)
- Tijdig communiceren (2x)
- Meer officiële momenten om leerkracht te kunnen spreken (3x)
- Oudergesprekken zijn erg kort, de duur van het gesprek mag langer (1x)
- Aantal informatiekanalen verminderen (1x)
- 3 keer per jaar een rapport, i.p.v. 2 keer per jaar (2x)
- Minder leerkrachtafhankelijk (1x)

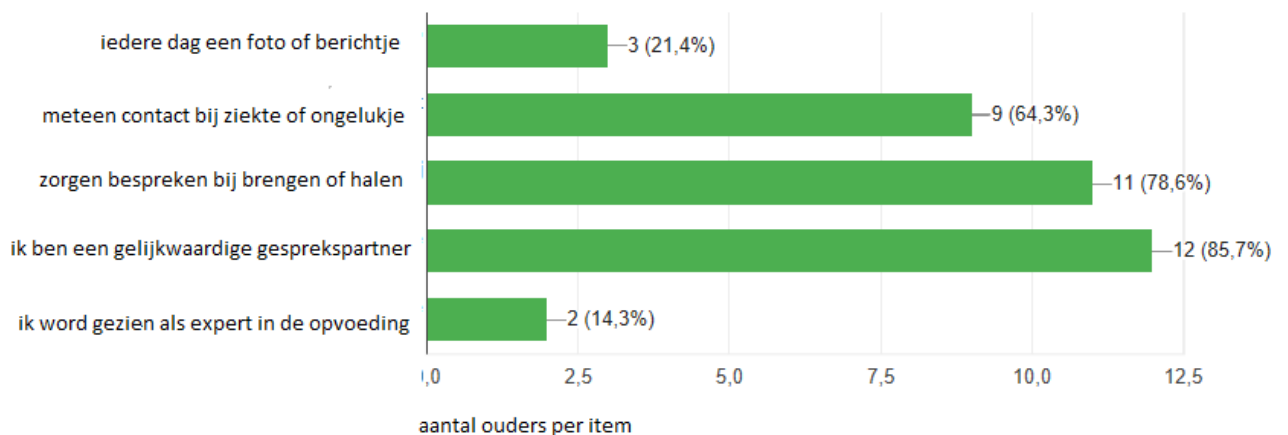
4.4 Opbrengst en interpretatie deelvraag 3:

Wat verwachten ouders als het gaat om communicatie over de ontwikkeling en wat daarvan is te realiseren door de medewerkers in het kindcentrum?

4.4.1. Opvang

Deze vraag is geformuleerd met vooraf opgestelde keuzemogelijkheden. Er konden meerdere antwoorden aangevinkt worden. De groene balken in de grafiek geven de verwachtingen van ouders weer, in de gele balken in de grafiek geven de pedagogisch medewerkers aan of deze verwachtingen te realiseren zijn. Voor opvang en onderwijs zijn verschillende verwachtingen geformuleerd.

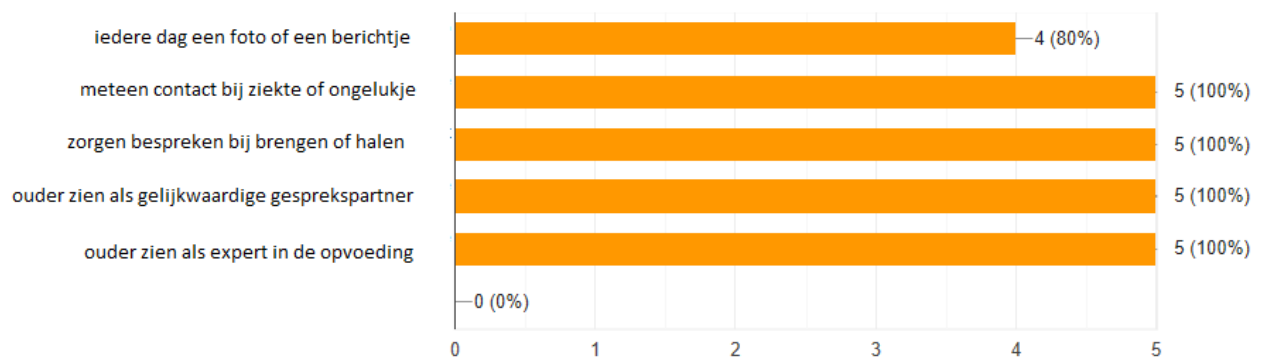
Wat verwachten ouders van de pedagogisch medewerker?

Figuur 6: verwachtingen ouders opvang (n=15)

Uit deze figuur blijkt dat ouders het belangrijk vinden om als gelijkwaardige gesprekspartner te worden gezien en dat ze het prettig vinden dat ze hun zorgen meteen kunnen bespreken bij het brengen of halen van hun kind.

Welke verwachtingen zijn te realiseren door de pedagogisch medewerker?

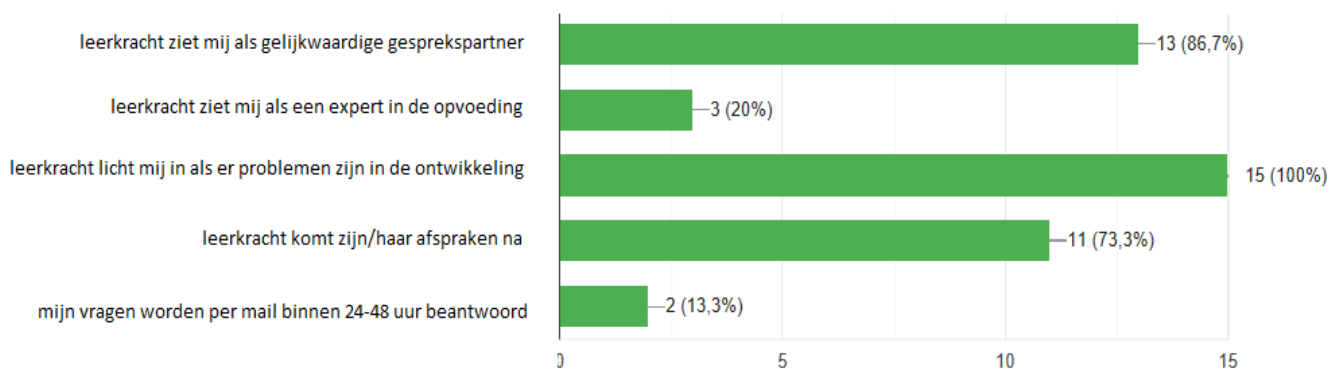

Figuur 7: realisaties verwachtingen door pedagogisch medewerkers (n=5)

80% van de verwachtingen van ouders wordt gerealiseerd door de pedagogisch medewerker in de opvang. Ook de verwachting over een foto of bericht wordt door 80% van de pedagogisch medewerkers gerealiseerd.

4.4.2. Onderwijs

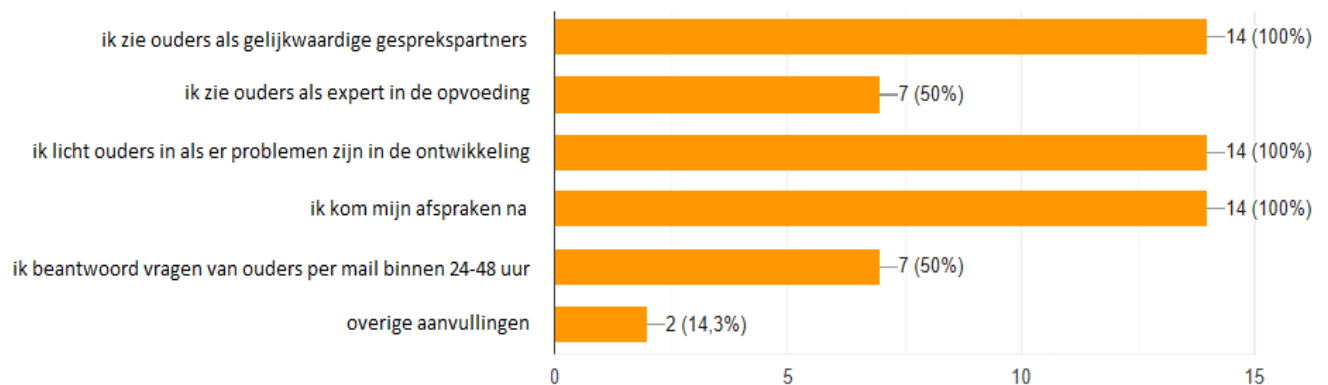
Wat verwachten ouders van een leerkracht als het gaat om de communicatie over de ontwikkeling van hun kind?

Figuur 8: verwachtingen ouders onderwijs (n = 15)

Zowel in opvang als in onderwijs vinden ouders het belangrijk gezien te worden als gelijkwaardige gesprekspartners. Ook wordt het in beide gevallen op prijs gesteld dat de medewerker contact opneemt als er zorgen zijn over het kind.

Welke verwachtingen zijn te realiseren door de leerkracht?

Figuur 9: realisaties verwachtingen door leerkrachten (n=14)

60% van de verwachtingen van ouders kan volledig gerealiseerd worden door de leerkrachten.

4.4.3. Interview P. de Vries

Op de vraag: “Op welke manieren zou een school kunnen vragen naar verwachtingen van ouders?” verwijst De Vries naar de zelfdeterminatietheorie van Deci & Ryan (2002). De drie menselijke basisbehoeften zijn de behoefte aan autonomie, competentie en relatie. Autonomie is een verwijzing naar de behoefte van afstemming op je eigen zelfbesef, hiermee wordt niet bedoeld dat je egocentrisch of individualistisch bent. Je voelt je competent als je invloed kunt hebben op de wereld, als je het gevoel hebt dat je je capaciteiten kunt inzetten en als je effectief kunt zijn. De behoefte aan relatie is een verwijzing naar het hebben van positieve relaties met anderen en naar de betrokkenheid op anderen (Deci & Ryan, 2002; Evelein, 2005).

Citaat De Vries:

“Als je competentie, autonomie en relatie consequent doorzet, begin je ieder jaar een individueel gesprek waarin je de verwachtingen helder maakt. Dit moet je niet op een formuliertje in laten vullen. Het gaat niet om de behoefte van ouders, maar om de behoefte van het kind.

Als je omgekeerde oudergesprekken organiseert, heb je daarmee de autonomie al afgepakt van de ouder. Jij bepaalt dat er iets verteld moet worden over het kind.”

4.5 Opbrengst en interpretatie deelvraag 4

Is het wel of niet nodig om het verschil in frequentie van communicatie tussen opvang en onderwijs te verkleinen en waarom wel of waarom niet?

Er is alleen een verschil in frequentie van informele contactmomenten. Wel is in paragraaf 4.3 te zien dat er in de opvang aan alle verwachtingen kon worden voldaan, maar in onderwijs niet. Kanttekening hierbij is dat de antwoordopties in beide gevallen anders waren. Ouders met kinderen in de opvang hebben andere behoeftes dan ouders van kinderen in het onderwijs. Het verschil in frequentie verkleinen, zoals in de deelvraag wordt gesteld, zou dus alleen maar van toepassing zijn op de informele contactmomenten, terwijl de ontevredenheid zit in het aantal formele contactmomenten in het onderwijs.

4.5.1. Interview P. de Vries

Volgens De Vries zijn er in een kindcentrum veel overeenkomsten in de omgang met ouders. Maar er zijn ook verschillen: ouders dreigen zich nog meer als consument op te stellen, ze kopen iets in, willen ontzorgd worden. Dat is in het onderwijs minder zichtbaar, maar dit zie je daar ook. De effecten van ouderbetrokkenheid zijn binnen de kinderopvang ook positief.

De vormen van ouderbetrokkenheid worden door de opvang overgenomen vanuit het onderwijs, bijvoorbeeld in de vorm van een informatieavond, thema-avond en een 10- minuten gesprek. Maar dat zouden we juist minder moeten doen volgens De Vries. Je moet starten met een individuele relatie, contact op maat aanbieden bij beiden om een vertrouwensband op te kunnen bouwen.

De Vries geeft aan dat we niet meer moeten informeren, maar dat we ons moeten richten op contact maken tussen ouder en professional maar ook tussen ouders onderling. Ouders kunnen hun kind ook coachen in het gedrag van hoe het zich opstelt in het omgaan met de medeleerling. Als ouders elkaars thuissituatie zouden kennen, kunnen ze makkelijker uitleggen en begrijpen wat er aan de hand is en dit afstemmen in de opvoeding van hun kind.

Verder geeft De Vries aan dat ook voor een goede samenwerking tussen ouders, school en opvang de zelfdeterminatietheorie van Deci & Ryan (2002) als basis gebruikt moet worden. Je moet ouders in hun kracht zetten door te sturen op competenties in autonomie en relatie. Echt relatie aangaan, dan krijg je vertrouwen.

Dat je echt elkaars competenties ziet, ouder-professional. Autonomie betekent dat je allebei ruimte krijgt om de samenwerking vorm te geven. Competentie, autonomie en relatie zijn de basisvoorwaarden voor het vormgeven van ouderbetrokkenheid, aldus De Vries.

4.5.2. Focusgroep

De focusgroep vindt het aantal door de school gefaciliteerde contactmomenten met de leerkracht prima zoals het nu is. Tezamen met de informatieavond aan het begin van het schooljaar en de ervaren ruimte om bij het wegbrengen met de leerkracht in gesprek te gaan, wordt de frequentie van het contact als positief ervaren. Er is een verschil tussen de mening van de ouders in de focusgroep en de uitslag van het tevredenheidsonderzoek ouders (WMK) en de enquête die onder ouders is afgenomen, specifiek voor dit onderzoek.

4.5.3. Leerlingen

Er zijn drie vragen gesteld aan de leerlingen. Deze vragen zijn mondeling toegelicht. Er zijn geen voorbeelden van antwoorden gegeven om zo de leerlingen zo min mogelijk te beïnvloeden (bijlage 8).

1. Hoe merk je dat je ouders betrokken zijn bij de school?

Tabel 2, 3 en 4: antwoorden leerlingen (n = 24)

Antwoord	Aantal
Ze praten er soms over als ik uit school kom.	12
Ze vragen meestal wat ik heb gedaan op school en hoe het was op school en meestal vertel ik het ook	5
Overige antwoorden	11

2. Wat vind je dat kindcentrum X goed doet, als het gaat om samenwerken met ouders?

Antwoord	Aantal
2 x per jaar oudergesprekken en soms een mail	6
2 x per jaar rapport is goed	3
Ik vind het goed dat kindcentrum X veel doet om ouders erbij te betrekken	2
Geen antwoord ingevuld	9
Overige antwoorden	4

3. Wat vind je dat kindcentrum X. kan verbeteren in de samenwerking met ouders?

Antwoorden	Aantal
Ik vind het wel goed zoals het nu is.	11
Dat er wat meer oudergesprekken zijn, want dan krijgen ze meer mee wat er op school gebeurt.	4
Meer oudergesprekken waar de kinderen bij zijn.	2
Geen antwoord ingevuld	6
Overige antwoorden	1

De leerlingen van groep 8 vonden deze vragen lastig te beantwoorden, ze moesten lang nadenken over een antwoord en hadden wel behoefte aan voorbeeld-antwoorden.

4.6 Opbrengst en interpretatie deelvraag 5

Welke competenties hebben leerkrachten nodig om op effectieve en constructieve wijze met ouders om te gaan?

4.6.1. Peter de Vries

“Je moet ouders eerst begrijpen. Je moet je verdiepen in wat er met ouders gebeurt in een gesprek. Dit heeft te maken met je attitude en dit leren (aanstaande) leerkrachten in de lessen opvoedkunde en pedagogiek. Stel jezelf als leerkracht de vraag: Wat gebeurt er met ouders in verschillende culturen? En besef dat kinderen veel verschillende opvoeders hebben op één dag. Bijv. ouder zegt dat kind mag slaan, maar op school mag het niet. Daar moet je iets mee.”

4.6.2. Literatuuronderzoek

4.6.2.1 Competenties van leerkrachten

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat veel leerkrachten vinden dat zij niet goed

voorbereid zijn op het samenwerken met ouders (Doornenbal, Kassenberg & Petri, 2016).

Vooraf conflictsituaties met ouders zijn voor beginnende leerkrachten moeilijk (Melnick & Meister, 2008).

Vuorinen et al. (2014) stellen dat het makkelijker is voor leerkrachten om met ouders van jonge kinderen samen te werken omdat zij vaker op school aanwezig zijn. Ouders van oudere kinderen zijn minder vaak op het schoolplein en daardoor ontbreekt het aan spontaan contact.

4.6.2.2. Kennis

Farrel & Collier (2010) stellen dat leerkrachten de voordelen van het samenwerken moeten kennen en daar een gedeelde visie op moeten hebben. Het kunnen toepassen van verschillende communicatiestrategieën kan leerkrachten helpen hierbij. Ratcliff & Hunt (2009) geven aan dat het belangrijk is dat leerkracht en ouders elkaar als partners zien, er moet sprake zijn van tweezijdige communicatie. Vuorinen et al. (2014) geven aan dat ouders het prettig vinden als de leerkracht hen steunt in de opvoeding van hun kind. Leerkrachten en pedagogisch medewerkers moeten ouders het gevoel kunnen geven dat hun kind bij hen in goede handen is en zij moeten met hun kennis de vragen van ouders kunnen beantwoorden.

4.6.2.3. Houding

Ratcliff & Hunt (2009) stellen dat het een vereiste is om een positieve houding te hebben ten opzichte van ouders, daardoor ontstaat een betere samenwerking en komt men tot een gelijkwaardig partnerschap. Leerkrachten moeten beseffen dat ouders hun kinderen sociale en cognitieve vaardigheden bij kunnen brengen. Het is van belang oprechte betrokkenheid te tonen in de communicatie met ouders.

4.6.2.4. Vaardigheden

Vuorinen et al. (2014) hebben naar aanleiding van interviews met 30 (voorschoolse) leerkrachten vier aspecten gevonden die van belang zijn bij de omgang met ouders:

1. Leerkrachten moeten in dialoog kunnen gaan met ouders en daarbij een open relatie kunnen opbouwen. Zij moeten ervoor zorgen dat de ouders zich veilig voelen bij hen.

2. Leerkrachten moeten hun gedachten helder en tactvol kunnen verwoorden, waarbij zij retorische vaardigheden moeten kunnen toepassen.
3. Leerkrachten moeten inzicht geven in hun handelen en daarbij aan kunnen geven wat dat bijdraagt aan het leerproces van het kind.
4. Leerkrachten moeten kunnen omgaan met de verschillen tussen ouders, zij moeten kunnen individualiseren, elke ouder in zijn eigen waarde kunnen laten.

5 CONCLUSIES EN DISCUSSIE

In dit hoofdstuk wordt per deelvraag een conclusie getrokken en daarna wordt de onderzoeksvraag beantwoord. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een discussie, een aantal aanbevelingen en een reflectie.

5.1 Beantwoording deelvragen

Deelvraag 1: Op welke manier en waarover wordt er gecommuniceerd met ouders en in welke frequentie?

Algemene communicatie:

Ouders worden middels de nieuwsbrief op de hoogte gehouden van actuele zaken. Verder heeft de organisatie een eigen app met daarop alle informatie die ook op de website te vinden is. Aan het begin van elk schooljaar wordt er een informatieavond gehouden met daarin een algemeen gedeelte over de onderwijskundige ontwikkelingen en een gedeelte in de groep waarin de leerkracht vertelt wat typische groepszaken zijn.

Formeel contact:

De medewerkers in de opvang maken dagelijks gebruik van een digitaal ouderportaal. Ouders kunnen inloggen en zien dan een verslag en/of foto van hun kind. De leerkrachten gebruiken een schoolapp met daarop een klassenblog, deze blog wordt alleen gebruikt om klassenactiviteiten op te plaatsen, zoals bijvoorbeeld een excursie of een gastles. Hier worden géén individuele berichten of foto's van kinderen geplaatst. In de opvang wordt na elke verjaardag van het kind een oudergesprek gehouden om de ontwikkeling te bespreken. Als het kind een VVE³-indicatie heeft, wordt er vanaf de leeftijd van twee jaar, twee keer per jaar een gesprek gehouden. In het onderwijs wordt twee keer per jaar een oudergesprek gehouden. Ook krijgen kinderen vanaf groep 1 een schriftelijk rapport waarop hun ontwikkeling weergegeven wordt. Zowel in opvang als in onderwijs wordt er een extra gesprek gepland als er zorgen zijn rondom de ontwikkeling van het kind.

Informeel contact:

Bij de opvang is vaker informeel contact omdat dit mogelijk is bij het halen en brengen van het kind. Ouders komen dan echt binnen in de groep en kunnen een praatje maken met de pedagogisch medewerkers. In het onderwijs is die

³ Vroeg- en voorschoolse educatie

mogelijkheid er niet meer. Er is een inloophmoment van vijftien minuten in de ochtend, in een onderwijsgroep zijn veel meer kinderen en er is maar één leerkracht. In een opvanggroep zijn minder kinderen en meer pedagogisch medewerkers. De leerkracht heeft minder tijd om even een praatje te maken.

De conclusie hier is dat er in de opvang meer informeel contact is met ouders en dat daardoor kleine zorgen al meteen besproken kunnen worden bij het halen of brengen van het kind. De lijntjes zijn korter en ouders weten al vóóordat zij hun kind op komen halen, wat er die dag gebeurd is, hierdoor komen zij niet voor verrassingen te staan.

Daarbij is het belangrijk om in het achterhoofd te houden dat het er niet om gaat om ouders zoveel mogelijk op school te krijgen, maar om tot samenwerking te komen (Lusse, 2013).

Deelvraag 2: Hoe ervaren ouders de communicatie in het kindcentrum?

Opvang

Geen enkele ouder is 'zeer ontevreden' of 'ontevreden' over de communicatie over de ontwikkeling van het kind. Ook is er niemand 'zeer tevreden'. De ouders die 'neutraal' of 'tevreden' zijn geven aan dat ze de mondelinge overdracht als prettig en persoonlijk ervaren. Door het gebruik van het ouderportaal hebben ze direct een indruk van wat hun kind beleefd heeft. De communicatie zou nog verbeterd kunnen worden door een uitgebreide folder waarin alles staat opgenomen en wat verdieping over ontwikkelingsgebieden van kinderen.

Onderwijs

In het onderwijs is geen enkele ouder 'zeer ontevreden' over de communicatie over de ontwikkeling van het kind. Eén ouder is ontevreden en één ouder is zeer tevreden, de andere ouders zijn neutraal of tevreden. Ouders vinden de communicatie duidelijk, wel is er verschil in communicatie per leerkracht, oudergesprekken worden als waardevol ervaren. Ouders geven aan dat er meer behoefte is aan vaker persoonlijk contact tussendoor waarbij het initiatief meer bij de leerkracht mag liggen zodat de ouders zich ook meer uitgenodigd voelen. Het is nu te kort en te weinig. Deze laatste vaststelling kwam ook voort uit de resultaten van het tevredenheidsonderzoek onder ouders in het onderwijs. Ouders hebben behoefte aan meer informatie middels een rapport of oudergesprek. Dit kan te verklaren zijn vanuit het feit dat men in de opvang veel contact heeft en veel tussentijdse informatie

krijgt en dat ouders daaraan gewend zijn geraakt. Of beter gezegd, dat we ouders daarmee 'verwend' hebben en daardoor verwachten ze in het onderwijs ook zoveel informatie te krijgen over hun kind.

Ouders geven aan dat ze het belangrijk vinden dat er tijdig gecommuniceerd wordt als er iets met hun kind aan de hand is. Ook willen ze als gelijkwaardige gesprekspartner gezien worden in de communicatie en hebben ze behoefte aan een welkom gevoel bij de leerkracht van hun kind. De mogelijkheid voor een tussentijds gesprek stellen zij op prijs.

Deelvraag 3: Wat verwachten ouders als het gaat om communicatie over de ontwikkeling en wat daarvan is te realiseren door de medewerkers in het kindcentrum?

Opvang

Ouders verwachten dat zij als gelijkwaardige gesprekspartner worden gezien. Zij vinden het prettig dat ze hun zorgen meteen kunnen bespreken bij het brengen of halen van hun kind. Ouders verwachten niet dat zij iedere dag een foto of een berichtje krijgen van hun kind. Ook vinden zij dat zij niet gezien hoeven te worden als een expert in de opvoeding. De dagelijkse berichten via het ouderportaal worden wel als prettig ervaren, zoals in deelvraag 2 te zien is, maar ouders verwachten het niet. Het kindcentrum biedt deze dienst dus aan, ouders raken eraan gewend en stellen het op prijs, maar het is geen verwachting van ouders.

Uit de resultaten blijkt dat alle pedagogisch medewerkers kunnen voldoen aan de verwachtingen van ouders. Het plaatsen van een foto of berichtje lukt niet altijd, maar dat wordt dus ook niet verwacht van ouders.

Onderwijs

Ook in het onderwijs verwachten ouders dat zij gezien worden als gelijkwaardige gesprekspartners. Tevens wordt verwacht dat de leerkracht contact opneemt als er zorgen zijn over het kind. Ouders verwachten dat leerkrachten hun afspraken nakomen. Net zoals in de opvang, verwachten ouders niet dat zij gezien worden als een expert in de opvoeding. Het snel beantwoorden van een mailbericht wordt ook niet verwacht door ouders.

De leerkrachten geven aan dat zij aan de verwachtingen van ouders kunnen

voldoen. Alles is te realiseren. Het snel beantwoorden van een mailbericht is niet door alle leerkrachten te realiseren, maar dat wordt ook niet verwacht van ouders.

Hieraan kan de mening van De Vries gekoppeld worden. Hij geeft aan dat het belangrijk is om vooraf met ouders hun verwachtingen te bespreken zodat er geen verrassingen ontstaan. Hij benadrukt daarbij dat het gaat om de behoefte van het kind, en niet om de behoefte van de ouders.

Deelvraag 4: Is het wel of niet nodig om het verschil in communicatie tussen opvang en onderwijs te verkleinen qua frequentie en qua inhoud.

Zoals eerder beschreven is er alleen een verschil in frequentie van informele contactmomenten. Doordat er in de opvang meer gelegenheid is voor informeel contact en doordat dat ook aangeboden wordt, raken ouders hieraan gewend. Hierdoor missen ouders dat wanneer hun kind naar het onderwijs gaat. Zij hebben dan meer behoefte aan informeel contact. De Vries geeft in zijn interview aan dat de opvang de manier van informatievoorziening niet zomaar over moet nemen van het onderwijs. Het belang zit hem hier in het contact maken, individuele relatie opbouwen om zo vertrouwen te krijgen. Het gaat dus niet om het aantal contactmomenten, maar het gaat om de inhoud van het contact. Ouders moeten in hun kracht komen door te sturen op autonomie en relatie (Deci & Ryan, 2002). De meeste leerlingen geven aan dat de huidige manier van informatieverstrekking goed is, sommigen geven aan dat er wat vaker een gesprek mag zijn, eventueel met de leerling erbij.

Deelvraag 5: Welke competenties hebben leerkrachten nodig om op effectieve en constructieve wijze met ouders om te gaan?

Scholen moeten ervoor zorgen dat hun medewerkers capabel zijn om een samenwerkingsrelatie met ouders aan te gaan (De Vries, 2008). In deelvraag 4 komt naar voren dat er in het onderwijs minder gelegenheid is voor informeel contact. Daar komt nog bij dat, naarmate kinderen ouder worden, ouders ook minder aanwezig zijn op school, en daardoor ontbreekt het spontane contact (Vuorinen et al., 2014).

Leerkrachten voelen zich niet voldoende voorbereid op het samenwerken met ouders en vooral beginnende leerkrachten hebben moeite met conflictsituaties. Daarom is het belangrijk dat leerkrachten voldoende kennis hebben over communicatiestrategieën zodat ouders het gevoel hebben dat hun kind in goede handen is.

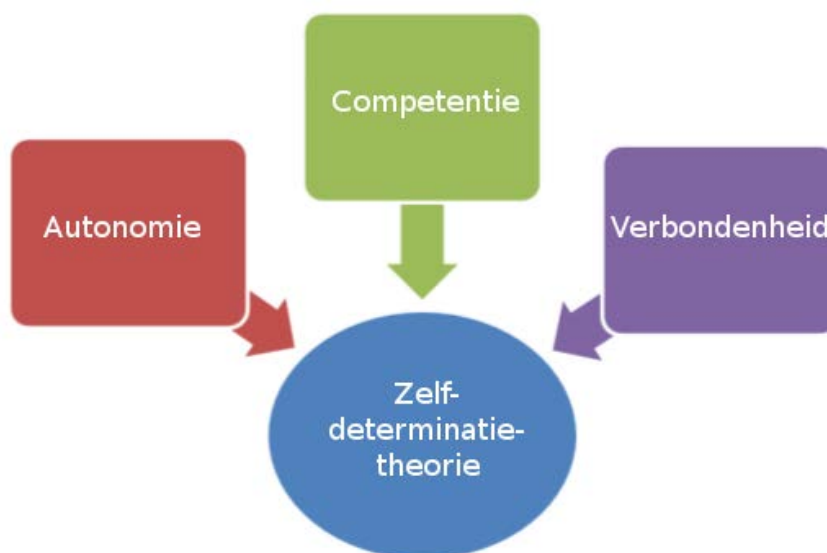
Daarnaast is een positieve houding t.o.v. de ouders belangrijk. Daarmee toon je betrokkenheid naar de ouders toe en kom je tot een gelijkwaardig partnerschap (Ratcliff & Hunt, 2009).

Behalve kennis en een professionele houding is het ook van belang dat leerkrachten bepaalde vaardigheden hebben. Zij moeten in dialoog kunnen gaan met ouders en daarbij een open relatie kunnen opbouwen. Zij moeten ervoor zorgen dat de ouders zich veilig voelen bij hen. Tevens moeten zij hun gedachten helder en tactvol kunnen verwoorden. Daarnaast moeten leerkrachten inzicht geven in hun handelen en daarbij aan kunnen geven wat dat bijdraagt aan het leerproces van het kind. En ten slotte moeten leerkrachten kunnen omgaan met de verschillen tussen ouders, zij moeten kunnen individualiseren, elke ouder in zijn eigen waarde kunnen laten (Vuorinen et al., 2014).

5.2 Beantwoording onderzoeksvraag

Hoe kan het kindcentrum de communicatie met ouders zodanig vormgeven dat deze bijdraagt aan realistische beeldvorming van de ontwikkelingsmogelijkheden van hun kind?

De basis voor een goede relatie met ouders ligt in de zelfdeterminatietheorie van Deci & Ryan (2002).

Figuur 10:: zelfdeterminatietheorie (Deci & Ryan, 2002).

Deze theorie wordt ondersteund door de behoeften van ouders, zoals zij aangegeven hebben in de enquête; laagdrempelig contact waarbij je je uitgenodigd voelt door de leerkracht. Het kind moet centraal staan, en niet de ouder of de leerkracht, als het gaat om de communicatie over de ontwikkeling van het kind.

Tijdens de studiedag over ouderbetrokkenheid 3.0, is het team in groepen van maximaal vijftien personen uiteengegaan om te praten over de criteria van ouderbetrokkenheid 3.0. Zo zijn wij tot de conclusie gekomen dat het anders moet op ons kindcentrum. We willen een open dialoog, wederzijdse verantwoordelijkheid en een intensievere samenwerking tussen ouders en kindcentrum.

Vanuit het kindcentrum moeten we ouders duidelijkheid geven over de verwachtingen die zij hebben en die wij hebben, maar ook die wij waar kunnen maken. Als je vooraf duidelijk maakt hoe het er in de opvang en het onderwijs aan toe gaat, komen ouders niet voor verrassingen te staan en voorkom je problemen. Een ouderbeleid opstellen kan hierbij helpen. We moeten nadenken over de manier waarop we nu communiceren en hoe we dat in de toekomst anders willen gaan doen. Door de studiedag over ouderbetrokkenheid is er draagvlak gecreëerd om hier kritisch naar te kijken en aanpassingen te doen waar nodig.

5.3 Discussie

Dit onderzoek heeft een bijdrage geleverd aan de kennis over communicatie met ouders. Doordat ouders een stem hebben gekregen in dit onderzoek, wordt duidelijk waar de eventuele problemen kunnen ontstaan in de communicatie tussen ouders en kindcentrum x. De geraadpleegde literatuur heeft hierbij een ondersteunende en bevestigende rol gehad. Voor dit onderzoek hebben 15 ouders de enquête ingevuld, de kritische vraag is of dit voldoende is voor een steekproefgrootte.

Het meest waardevolle in dit onderzoek is, dat zowel medewerkers van het kindcentrum, als ook ouders tot inzicht zijn gekomen dat er op een andere manier gecommuniceerd kan worden en dat duidelijk is geworden waar de verwachtingen van ouders liggen. Door een studiedag te organiseren waarbij zowel ouders als medewerkers over dit onderwerp met elkaar in gesprek gingen, kwamen er nieuwe inzichten, die weer te gebruiken zijn in het vervolg van dit onderzoek (bijlage 9).

Achteraf gezien zou het beter zijn geweest om meer ouders te ondervragen en met meer verschillende ouders in gesprek te gaan. Nu zijn alleen de ouders benaderd die

gebruik maken van opvang én onderwijs in kindcentrum X. Als álle ouders benaderd zouden zijn, zou het nog steeds mogelijk zijn geweest om uitkomsten te vergelijken tussen opvang en onderwijs, en zou de respons hoger zijn geweest. In een volgend onderzoek zou het waardevoller zijn om met meerdere ouders in gesprek te gaan. De tijdsspanne voor dit onderzoek was te kort om uitgebreid met meerdere ouders te kunnen spreken. Daardoor is het alleen bij de focusgroep gebleven en deze is wellicht te klein om daaruit conclusies te kunnen trekken.

5.4 Praktische opbrengst en aanbevelingen

Naar aanleiding van de uitslag van de WMK-vragenlijst ouders, hebben we de frequentie van de uitgave van de nieuwsbrief verhoogd.

Daarnaast hebben we in het team gesproken over de rapporten en oudergesprekken. We hebben vastgesteld dat een oudergesprek niet per sé gekoppeld moet zijn aan een eerder uitgegeven rapport. Om ouders tegemoet te komen in hun behoefte gaan we volgend schooljaar om de tien weken informatie verschaffen aan de ouders, over de ontwikkeling van hun kind. Na tien weken een gesprek, na twintig weken een rapport, na 30 weken een gesprek en na 40 weken een rapport. Tussentijdse gesprekken blijven mogelijk.

Tijdens de studiedag van 13 februari 2019 hebben we met medewerkers en ouders in kleine groepjes gebrainstormd over ouderbetrokkenheid 3.0. De vraag was: “hoe doen we het nu, en hoe zouden we het meer 3.0 kunnen maken?”

Hieruit komen de volgende aanbevelingen met daarbij de koppeling aan de literatuur die in hoofdstuk 2 van dit onderzoek uitgebreid beschreven is.

- Belangrijk is om vertrouwen met ouder op te bouwen. Dit ondersteunt en bepaalt de kwaliteit van de relatie (Covey, 2006).
- Verwachtingen naar elkaar uitspreken voordat het schooljaar begint. Door oprechte interesse te tonen in de ander, groeit het wederzijds respect (Bos & Langedijk, 2015).
- Kritisch nadenken over informatievoorzieningen; wat is nu écht belangrijk?
- Meer informele momenten, meer tijd daarvoor inruimen.
- Ouders in de klas laten komen, zodat ze zien wat hun kinderen doen op school en daarnaast ook zien wie de ouders van klasgenootjes zijn.

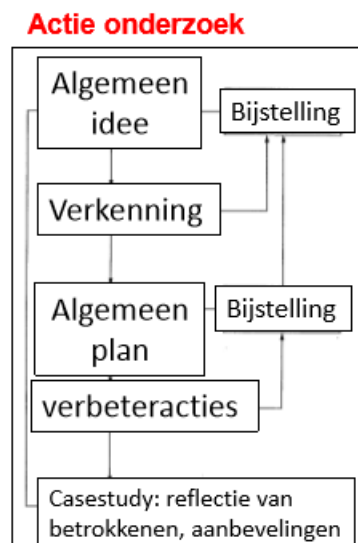
- In plaats van de klankbordgroep ouders, een soort verbeterteam met een eigen vaste plek voor ouders, een ouderkamer of inloopruimte.
- Meer persoonlijke terugkoppeling naar ouders.
- Zorgen dat ouders (of alle bezoekers van het multifunctionele gebouw) zich welkom voelen door bijv. te gaan werken met een gastvrouw die mensen de weg wijst. Kennis over de scholen en de werkwijze van scholen is van belang (Fukkink et al., 2016).
- Visie opzetten zodat je meer optrekt als één team met hetzelfde doel. Je als medewerker en ouder openstellen naar elkaar is essentieel (Smit et al., 2007).
- In de 10-minutengesprekken meer inspraak vanuit ouders, overwegen of je kinderen wel of niet aanwezig laat zijn bij het gesprek.
- Nieuwjaarsreceptie in september, inloopavond/moment met of zonder ouders.
- Ouderportaal bij opvang is wel passend bij de doelgroep. Niet wenselijk bij oudere kinderen.
- Het woord “10-minutengesprek” vervangen door een ander woord, dit voelt niet uitnodigend.
- Gesprek naar behoefte (van leerkracht of ouder). Ook geen vaste tijd aan hangen. Aan ouders vragen wat hun behoefte is.
- Eventueel aan het eind van het schooljaar al een kennismakingsmoment voor ouders en kinderen met de nieuwe leerkracht.

5.5 Terugblik

Mijn rol als ‘change agent’ is begonnen door het oriënteren op het onderzoeks-onderwerp en vervolgens het opstarten van dit onderzoek. Samen met de transitie-manager, directie, collega’s en ouders is er een leidend team gevormd, waardoor er draagvlak ontstaan is bij zowel ouders als medewerkers. We hebben als team de noodzaak gezien van het aanpassen van ons communicatiesysteem naar ouders. Tijdens de studiedag zijn we kritisch gaan nadenken over de huidige situatie en Peter de Vries heeft gezorgd voor het enthousiasmeren van het team. Dit zorgt ervoor dat bovenstaande aanbevelingen terug gaan komen in het ouderbeleid dat opgesteld gaat worden. Er zijn al kleine veranderingen doorgevoerd en voor volgend schooljaar is het de taak om door te zetten en de ingezette veranderingen te borgen.

Dit gaan we realiseren door het begrip en de criteria van ouderbetrokkenheid 3.0 als speerpunt te nemen in het nieuwe schooljaar. We houden ouders op de hoogte van de ontwikkelingen in een vaste rubriek in de nieuwsbrief. Het borgen doen we door er een vast agendapunt op de vergadering van het managementteam, de klankbordgroep en de locatieraad van te maken.

Hierdoor zal er een betere samenwerking ontstaan tussen ouders en kindcentrum en wordt er meer gekeken naar het gezamenlijke doel: de ontwikkeling van het kind.

Figuur 2: Cyclus van actieonderzoek (Ponte, 2002)

Terugkijkend op het gehele onderzoek was het eerste idee om alleen de communicatieverschillen tussen opvang en onderwijs m.b.t. zorgleerlingen te gaan onderzoeken (algemeen idee). Na gesprekken met de transitie manager en de studiebegeleider (verkenning) werd duidelijk dat het waardevoller zou zijn om alle ouders te betrekken bij dit onderzoek (bijstelling). Het algemeen plan is geweest om de verschillen in communicatie tussen opvang en onderwijs in kaart te brengen en daardoor minder ontevredenheid van ouders te krijgen hierover. Na literatuurstudie en praktijkgericht onderzoek werd duidelijk dat het

niet gaat om het verminderen van klachten, maar om het hebben van een gezamenlijk doel: de ontwikkeling van het kind (bijstelling). Het werken volgens de criteria van ouderbetrokkenheid 2.0 werd omgezet naar het werken volgens de criteria van ouderbetrokkenheid 3.0 (verbeteracties). Het onderzoek (casestudy) wordt afgesloten met een conclusie en met aanbevelingen voor het vervolg van dit onderzoek. Hiermee is de cirkel van dit actieonderzoek rond.

BIBLIOGRAFIE

- Amatea, E.S., Mixon, K., & McCarthy, S. (2012). Preparing future teachers to collaborate with families contributions of family systems counselors to a teacher preparation program. *The Family Journal: Counseling and Therapie for Couples and Families*, 21 (2), 136-145.
- Andriessen A., Onstenk, J., Delnooz, P., Smeijsters, H., & Peij, S. (2010) *Gedragcode praktijkgericht onderzoek voor het hbo*. Gedragcode voor het voorbereiden en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek binnen het Hoger Beroepsonderwijs in Nederland. Hbo-raad. Delft. Elan.
- Baarda, D.B., De Goede, M.P.M., Van der Meer-Middelburg, A.G.E. (2000). *Basisboek open interviewen*. Praktische handleiding voor het voorbereiden en afnemen van open interviews. Stenfert Kroese. Houten.
- Beek, S., Rooijen, A. & Wit, C. de (2007). *Samen kun je meer dan alleen*. Educatief partnerschap met ouders in primair en voortgezet onderwijs. www.kpcgroep.nl/oudersenschool, geraadpleegd 28-11-2018.
- Bertu, Schwartz & Van der Maas (2018). *Integrale Kindcentra: van visie naar uitvoeringspraktijk*. Huizen. Pica.
- Bolks, T. (2011) *Professioneel communiceren met ouders*. Boom Lemma Uitgevers Den Haag.
- Bos, G. en Langedijk, A. (2015) *Communiceren met ouders op de basisschool*. SWP Amsterdam.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. In Peters, S. (2010). Literature review: Transition from early childhood education to school. Verkregen van: https://www.nzcer.org.nz/system/files/set2009_3_04.pdf op 16 november 2018.
- Cardiff, S., Jacobs, G., & Van Lieshout (2017). Actieonderzoek. Principes van verandering in zorg en welzijn. Gorcum BV. Assen.
- Commies, M. en Van Leuven, A. (2018) *Strategisch beleidsplan Stichting S. 2018-2022*. Juni 2018. Hilvarenbeek: Eigen uitgave.
- Covey, S.M.R. (2006). *De snelheid van vertrouwen*. Dat wat alles verandert. Amsterdam/Antwerpen: Business Contact.
- Deci, E.L. & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- Deen, C. (2014). Startdossier kansen en risico's in de verbinding onderwijs-jeugdbeleid. Een internationale verkenning en Nederlandse reflectie. P. 23 en 39. *NJi*. Utrecht.

- De Lange, R., Montesano Montessori, N., & Schuman, H. (2016) *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Garant. Antwerpen-Apeldoorn.
- Denessen, E., Raket, L. (2016). Houdingen van leerkrachten ten aanzien van ouders en hun emoties, reacties en gevoelens van competentie bij verschillende uitingen van ouderbetrokkenheid. *Pedagogiek, Volume 36, Number 3, 21 December 2016, pp. 245-265(21)*. Amsterdam University Press.
- De Vries, P. (2017). *Handboek Ouderbetrokkenheid 3.0*. Amersfoort: CPS.
- De Vries, P. (2008). *Lastige ouders bestaan niet, alleen ouders die het moeilijk hebben*. Caleidoscoop nr. 4, jaargang 20.
- Doornenbal, J., Kassenberg, A., Petri, D., (2016) *Competenties van leerkrachten in het samenwerken met ouders*. www.pedagogiek-online.nl. Uitgave: Amsterdam University Press
- Epstein, J. L. (1995). *School/family/community partnerships*. Phi Delta Kappan, 76, 701-712.
- Evelein, F. (2005). *Psychologische basisbehoeften van docenten-in-opleiding*. Proefschrift. Utrecht: IVLOS.
- Farrell, A.F., & Collier, M.A. (2010). School personnel's perceptions of family-school communication: a qualitative study. *Improving Schools*, 13(1), 4-20.
- Fielding, M. (2011) & Moss, P. (2011). *Radical education and the common school*. London: Routledge.
- Fukkink, H., Hoogeveen, K., en Muller, P. (2016) *Ouderbetrokkenheid bij de overdracht; De rol van ouders bij de overgang naar de basisschool*. Sardes: Utrecht.
- Kemmis, S. (2009). Action research as a practise-based practise. *Educational Action Research* 17 (3), 463-474.
- Kruiter, J., Jepma, I., en Rooker, M. (2017) *Dag kinderdagverblijf, halo school!* Handreiking voor een kindvriendelijke overdracht. Sardes: Utrecht.
- Likert, R. (1932). *A technique for the measurement of attitudes*. New York. Columbia University Press.
- Leenders, H. (2017) Onderzoeksrapportage. *Verschillende ouders, verschillende leerkrachten*. Educatief partnerschap in het primair onderwijs. Werkpakket 2 – Kwalitatieve analyse. Fontys Hogeschool Pedagogiek.
- Lemmer, E. and Van Wyk, N. (2004) Home-school communication in South African primary schools. *South African Journal of Education* Vol 24(3) 183–188. School of Education, University of South Africa.

- Lillejord, S., Børte, K., Halvorsrud, K. Ruud, E., & Freyr, T. (2015). *Measures with positive impact in transition from kindergarten to school: A systematic review*. Verkregen van: <https://www.forskningsradet.no>.
- Lusse, M. (2013). *Een kwestie van vertrouwen: Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het grootstedelijk vmbo als bijdrage aan preventie van schooluitval*. Proefschrift. Rotterdam. Rotterdam University Press.
- Melnick, S.A., & Meister, D.G. (2008). A comparison of beginning and experienced teachers' concerns. *Educational Research Quarterly*, 31(3), 39-56.
- Nolan, A., Hamm, C., McMartin, J., Hunt, Scott, C., and Barty, K. (2009). Outcomes and indicators of a positive start to school. Melbourne: Victoria University.
- Ponte, P. (2002). *Onderwijs van eigen makelij: Procesboek Actie-onderzoek in scholen en opleidingen*. Soest: Nelissen.
- Ratcliff, N. & Hunt, G. (2009). Building Teacher-Family Partnerships: The Role of Teacher Preparation Programs. *Education*, 129 (3), p. 495-505.
- Roozenbeek J. & Roozenbeek T. (2016). *Integrale Kindcentra: Handvat voor professionals*. Tilburg. Context Media.
- Ryckaert, L. (2005). *Omgaan met ouders. Een praktische handleiding in gespreks- en communicatietechnieken voor leerkrachten*. Lannoo. Amsterdam.
- Schuman, H. (2009) *The transition to adulthood – A shared responsibility*. The education of visually impaired teenagers with learning difficulties and their exclusion from mainstream schools. Saarbrücken: VDM Verlag.
- Smit, F. (2012). *Ouders en school*. Uitgeverij SWP Amsterdam.
- Smit, F., Sluiter, R., & Driessen, G. (2006). *Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief*. Oktober 2006. Radboud Universiteit Nijmegen.
- Studulski, F. (2010) *Op weg naar het integraal kindcentrum*. SWP Amsterdam.
- Vuorinen, T., Sandberg, A., Sheridan, S., & Williams, P. (2014). Preschool teachers' view on competence in the context of home and preschool collaboration. *Early Child Development and Care* 184 (1), 149-159.

BIJLAGEN

Deze worden in een apart document verstuurd.

- Bijlage 1: Tevredenheidsonderzoek WMK
- Bijlage 2: overzicht van contactmomenten in opvang en onderwijs
- Bijlage 3: Logboek
- Bijlage 4: interview Peter de Vries
- Bijlage 5: enquêtevragen aan ouders
- Bijlage 6: enquêtevragen aan medewerkers
- Bijlage 7: plan van aanpak naar aanleiding van uitslag WMK
- Bijlage 8: vragenlijst leerlingen
- Bijlage 9: bewijs van deelname studiedag Ouderbetrokkenheid 3.0
- Bijlage 10: resultaten gespreksronde ouders en medewerkers 13 februari 2019

Conclusies n.a.v. WMK tevredenheidsonderzoek oktober 2018 vragenlijst ouders

Gemiddelde eindscore: 3.15 (voldoende)

Aantal respondenten: 25% (laag)

Kwaliteitszorg: 2,65

Verbeterpunten:

- de school vraagt mij regelmatig wat ik verwacht van de school.
- de school vraagt mij regelmatig of ik tevreden ben over de school.
- de school informeert mij regelmatig over wat ze wil verbeteren.
- de schoolleiding/leraren houden rekening met mijn mening.

Leerstofaanbod: 3,18

Leertijd: 3,12

Mogelijke verbeterpunten:

- de school besteedt aandacht aan leerlingen die hulp nodig hebben.
- de school besteedt aandacht aan leerlingen die meer willen of kunnen.

Pedagogisch handelen: 3,44

Didactisch handelen: 3,40

Afstemming: 3,44

Schoolklimaat: 3,09

Mogelijke verbeterpunten:

- ik word goed geïnformeerd over de gang van zaken op school.

Zorg en begeleiding: 2,94

Verbeterpunten:

- de school organiseert voldoende rapportbesprekingen.
- de school geeft goede adviezen over hoe ik mijn kind kan helpen.
- de school geeft goede hulp bij leer-en/of gedragsproblemen.

Opbrengsten: 2,83

Mogelijke verbeterpunten:

- de school geeft inzicht in de eindresultaten van de school (in de schoolgids).
- de school informeert mij over de toetsresultaten over mijn zoon/dochter.
- de toetsresultaten worden adequaat besproken tijdens de rapportbesprekingen.

Sociale veiligheid: 3,28

Mogelijk verbeterpunt:

- de school treedt goed op als er problemen zijn tussen kinderen.

Incidenten: 3,02

Mogelijke verbeterpunten:

- op school wordt ervoor gezorgd dat mijn zoon/dochter geen last heeft van pesten/treiteren.
- op school wordt ervoor gezorgd dat mijn zoon/dochter geen last heeft van uitschelden.

Tot 2,50	onvoldoende
2,50-3,00	matig
3,00-3,25	voldoende
3,25-3,50	ruim voldoende
3,50- 3,75	goed
3,75-4,00	uitstekend

INFORMATIEVERSTREKKERS IN HET KINDCENTRUM

OPVANG:

Formele informatiemomenten	Doel van het contact
1 x per jaar oudergesprek bij de leeftijd van 1 jaar, 2 jaar, 3 jaar en 3,9 jaar.	Uitgebreid contact over ontwikkeling van het kind aan de hand van observaties die in het kind-volgsysteem gedaan zijn.
Indien het kind een VVE indicatie heeft, dan vinden er vanaf het moment dat een peuter 2 jaar is, twee keer per jaar 10 minuten gesprekken plaats.	Uitgebreid contact over de ontwikkeling van het kind.
Ouderportaal digitaal	Na het gesprek wordt dit opengesteld zodat ouders nog eens terug kunnen lezen wat er besproken is.
Extra gesprek bij opvallende zaken	Zorg delen, aanpak bespreken, vervolgstappen nemen.
Algemene informatieavond.	Algemene informatie delen met de ouders over dagelijkse gang van zaken.

Informele informatiemomenten	Doel van het contact
Dagelijks contact bij halen en brengen en via ouderportaal.	Ouders kunnen via ouderportaal zien wat hun kind die dag gedaan heeft. Tijdens het halen en brengen worden kleine zaken besproken. Bijvoorbeeld als een kind die nacht slecht geslapen heeft, kan dat meteen doorgegeven worden aan de pedagogisch medewerker. Ook andersom; als het kind die dag bijvoorbeeld erg rustig of druk geweest is, kan dat meteen aan de ouders doorgegeven worden.
Nieuwsbrief 2 x per maand	Algemene informatie vanuit het kindcentrum
Flyer van VVE-activiteiten	Ouders op de hoogte houden van de VVE-activiteiten

Flyer van BSO- workshops	Ouders informeren over de inhoud van de BSO-workshops
--------------------------	---

ONDERWIJS

PEUTER-KLEUTERGROEP
PEUTERS: ZOALS BIJ OPVANG KLEUTERS: ZOALS BIJ ONDERWIJS

GROEP 1-2

Formele informatiemomenten	Doel van het contact
1 x per jaar kennismakingsgesprek in oktober	Ouders vertellen aan de leerkracht over hun kind.
1 x per jaar voortgangsgesprek n.a.v. rapport in februari	Ouders worden door de leerkracht geïnformeerd over de ontwikkeling van hun kind.
Tussentijdse gesprekken voor ouders van kinderen met extra ondersteuningsbehoefte.	Stand van zaken bespreken met IB-er, ouders, leerkrachten.
Extra gesprek op verzoek van ouders of leerkracht aan het eind van het schooljaar	Bespreken van zaken die van belang zijn voor de overgang naar de volgende groep.
2 x per jaar rapport	Schriftelijke informatie-uitwisseling over de ontwikkeling van het kind.
Algemene informatieavond	Kennismaking leerkracht-ouders, algemene informatie (school- of groepsgebonden) delen met de ouders.

Informele informatiemomenten	Doel van het contact
Nieuwsbrief 2 x per maand	Nieuws vanuit het kindcentrum overbrengen aan ouders.
Inloopmogelijkheid van 8.30-8.45	Ouders kunnen kleine korte mededelingen doen aan de leerkracht. Bijvoorbeeld dat

	het kind vandaag opgehaald wordt door opa of oma.
Taakbrieven mee naar huis	Ouders kunnen zien waar hun kind aan gewerkt heeft.
Trotsfoto's mee naar huis	Ouders kunnen zien waar hun kind aan gewerkt heeft en waar het kind trots op is.
School-app met klassenblog	Op de school-app kunnen ouders klikken op de klassenblog. Via een wachtwoord kunnen zij de foto's en berichten zien die de leerkracht op de blog geplaatst heeft. Zo zien ouders wat hun kinderen gedaan hebben de afgelopen periode.

GROEP 3-8

Formele informatiemomenten	Doel van het contact
1 x per jaar kennismakingsgesprek in oktober	Ouders vertellen aan de leerkracht over hun kind.
1 x per jaar voortgangsgesprek n.a.v. rapport in februari	Ouders worden door de leerkracht geïnformeerd over de ontwikkeling van hun kind.
Tussentijdse gesprekken voor ouders van kinderen met extra ondersteuningsbehoefte.	Stand van zaken bespreken met IB-er, ouders, leerkrachten.
Extra gesprek op verzoek van ouders of leerkracht aan het eind van het schooljaar	Bespreken van zaken die van belang zijn voor de overgang naar de volgende groep.
2 x per jaar rapport	Schriftelijke informatie-uitwisseling over de ontwikkeling van het kind.
Algemene informatieavond	Kennismaking leerkracht-ouders, algemene informatie (school- of groepsgebonden) delen met de ouders.

Informele informatiemomenten	Doel van het contact
Nieuwsbrief 2 x per maand	Nieuws vanuit het kindcentrum overbrengen aan ouders.

Inloopmogelijkheid van 8.30-8.45	Ouders kunnen kleine korte mededelingen doen aan de leerkracht. Bijvoorbeeld dat het kind vandaag opgehaald wordt door opa of oma.
School-app met klassenblog	Op de school-app kunnen ouders klikken op de klassenblog. Via een wachtwoord kunnen zij de foto's en berichten zien die de leerkracht op de blog geplaatst heeft. Zo zien ouders wat hun kinderen gedaan hebben de afgelopen periode.

BIJLAGE 3: LOGBOEK

Datum	Activiteit	Resultaten/uitkomsten
03-09-2018	SG bijeenkomst	Uitleg onderzoeksstrategie en onderzoeksmethoden (h3).
13-9-2018	Gesprek met transitie manager van kindcentrum X over de probleemstelling, onderzoeksvraag	Eerste brainstorm om onderzoeksvraag helder te krijgen.
20-9-2018	Literatuurstudie	Kernbegrippen voor onderzoek verhelderd. Literatuurstudie duurt tot februari 2019
24-09-2018	SG bijeenkomst	Uitleg over Hoofdstuk 1 van het onderzoek. Doorspreken H3.
27-9-2018	Eerste bijeenkomst klankbordgroep ouders (algemeen)	Te bespreken speerpunten dit schooljaar: - Communicatie - PR/identiteit school
17-10-2018	Onderzoeksvoorstel opgesteld	Nog geen groen licht
23-10-2018	Feedbackgesprek met L.	Opzet hoofdstuk 1 voorzien van feedback.
29-10-2018	Eerste gesprek met studiebegeleider over onderzoeksopzet	Feedback gehad op opzet
8-11-2018	Studie-overleg over onderzoeksopzet met L.	Afrondende fase
12-11-2018	SG bijeenkomst	Uitleg over Hoofdstuk 2 van het onderzoek.
15-11-2018	Tweede bijeenkomst klankbordgroep ouders	Uitslag Tevredenheids-onderzoek ouders besproken Communicatie: De volgende onderwerpen zijn besproken: - Het aantal contactmomenten tussen ouders en leerkracht. Ester legt de vraag voor of het aantal rapport/ouderbesprekingen met twee per jaar voldoende is. Bij het derde rapport is een contactmoment optioneel. De klankbordgroep vindt het aantal door de school gefaciliteerde contactmomenten met de leerkracht prima zoals het nu is. Tezamen met de informatieavond aan het begin van het schooljaar en de ervaren ruimte om bij brengen ophaalmomenten met de leerkracht in gesprek te gaan, wordt de frequentie van het contact als positief ervaren.
16-11-2018	Ouders opvang en onderwijs benaderd voor medewerking aan onderzoek via mail.	21 ouders hebben zich aangemeld.

26-11-2018	Studie-overleg over hoofdstuk 1 en 2 met L.	Deadline afgesproken dat we hoofdstuk 1 en 2 af hebben (22 december 2018)
5-12-2018	Gesprek met studiebegeleider Fontys over invulling hoofdstuk 3	Enquête-mogelijkheden besproken.
11-12-2018	Gesprek met A. Heitlager (ouder)	Verdieping onderzoeksvoorstel
22-12-2018	Samenwerken met L.	Oriëntering op hoofdstuk 3. We hebben een opzet gemaakt van hetgeen er in dit hoofdstuk moet en we hebben vragen hierover gemaild naar de studiebegeleiders Trees en Do.
28-12-2018	Feedbackgesprek met transitie manager Opvang-Onderwijs	Feedback op hoofdstuk 1 en 2. Ben ik goed bezig met de vraagstelling. Is dit waar wij een antwoord op willen hebben? N.a.v. dit gesprek heb ik hoofdstuk 1 en 2 wat aangepast en heb ik een extra deelvraag opgesteld.
2-1-2019	Vragenlijst ouders verstuurd aan ouders opvang en onderwijs.	Verstuurd aan 20 ouders, ingevuld door 15 ouders.
7-1-2019	SG bijeenkomst	Wat hoort er in hoofdstuk 4 van het onderzoek?
10-1-2019	Vragenlijst medewerkers verstuurd.	Verstuurd aan 5 medewerkers Opvang, ingevuld door 5 medewerkers Opvang. Verstuurd aan 20 medewerkers Onderwijs, ingevuld door 14 medewerkers.
14-1-2019	Interview met Peter de Vries	Antwoord op diverse deelvragen
15-1-2019	Voorbereidend gesprek met Peter de Vries, Joris Spekle en bestuurder Stichting over invulling studiedag	Het thema ouderbetrokkenheid wordt stichtingsbreed op de kaart gezet.
29-1-2019	0-meting leerlingen groep 8	Een beeld van hoe leerlingen het woord ouderbetrokkenheid interpreteren. Verbeterpunten ontvangen vanuit leerlingen als het gaat om samenwerking met ouders.
11-2-2019	SG bijeenkomst	Uitleg over hoofdstuk 5
13 februari 2019	Studiedag thema Ouderbetrokkenheid 3.0 met Peter de Vries als gastspreker.	Eerste aanzet gemaakt met collega's en een ouder. Praten over wat er bij ons op locatie veranderd kan worden m.b.t. dit thema
13 februari 2019	Derde bijeenkomst klankbordgroep ouders	Napraten over het thema ouderbetrokkenheid 3.0. Hoe gaat Stichting X dit vertalen in de praktijk? Aanpassing website gedaan.
16 april 2019	SG bijeenkomst	Uitleg over PFA toets en CGI

BIJLAGE 4: UITWERKING INTERVIEW PETER DE VRIES

Interview met Peter de Vries, auteur Ouderbetrokkenheid 3.0

Gastspreeker studiedag Stichting X februari 2019

Ik kies voor een open interview om te ontdekken hoe Peter de Vries aankijkt tegen ouderbetrokkenheid in een IKC; welke ideeën, opvattingen of ervaringen heeft hij hiermee? Ook kan ik bij een open interview doorvragen als daar aanleiding voor is. (Baarda, De Goede & Van der Meer-Middelburg, 2000).

In deze situatie is sprake van een expert-interview (ook wel elite-interview genoemd) omdat Peter de Vries de schrijver is van verschillende boeken over ouderbetrokkenheid.

Vanwege tijdgebrek hebben we afgesproken een telefonisch interview te onderhouden.

Om de betrouwbaarheid te verhogen maak ik gebruik van audio-opnameapparatuur waardoor controle achteraf mogelijk is. Ik heb vooraf de vragen op papier gezet.

Ik heb vooraf veel literatuur gelezen over het onderwerp ouderbetrokkenheid, daardoor ben ik voorbereid op het interview en kan ik makkelijker doorvragen.

Mijn probleemstelling is:

Hoe zorgt het kindcentrum ervoor dat ouders zodanig betrokken zijn bij de ontwikkeling van hun kind, dat zij een reëel beeld hebben van hun kind en dat de verwachtingen afgestemd zijn op de realiteit?

Topics:

1. Ervaring

1.1 ontstaan van interesse

2. verschil opvang en onderwijs

2.1 ervaring in een kindcentrum

2.2 competenties professional

3. educatief partnerschap

3.1 begripsomschrijving

3.2 verwachtingen ouders, pedagogisch medewerkers, leerkrachten

4. Tevredenheidsonderzoeken

4.1 relatie met ouderbetrokkenheid

4.2 mening over de waarde van een tevredenheidsonderzoek

Hoe is bij u de interesse ontstaan voor ouderbetrokkenheid? Op welke manier bent u ermee in aanraking gekomen?

Als leerkracht, speciaal onderwijs, heftig. Collega leerde mij anders naar ouders te kijken. Als directeur van kinderdagcentrum voor kinderen met een verstandelijke beperking heb ik geleerd om gericht samen te werken. Bij CPS in het onderwerp gerold. Er kan veel verbeteren, mindset van professional moet veranderen. Ook als ouder van 4 kinderen. Polariseren waardoor het kind in de verdrukking komt, kan niet de bedoeling zijn. Niet één van de twee (ouder-professional) heeft de schuld. Missie: zorg dat het kind nooit de dupe wordt van volwassenen die niet met elkaar kunnen communiceren.

Ik las ook het boek "Leren met ouders". Is dit volgens u een onderdeel van ouderbetrokkenheid of staat dat er los van?

Is een onderdeel van ouderbetrokkenheid, komt vanuit schippersintenaat, waarbij ouders veel meer gevraagd wordt met kinderen te leren. Dit heeft goed effect. Ouders zijn best bereid zich in te zetten, mits je dit goed met ouders goed afspreekt.

Welke ervaring heb je met ouderbetrokkenheid in een kindcentrum?

Ik zie vooral veel overeenkomsten. Er zijn ook verschillen: ouders die zich nog meer als consument dreigen op te stellen, ze kopen iets in, willen ontzorgd worden. Dat is in het onderwijs minder zichtbaar, maar dit zie je daar ook. Effecten ouderbetrokkenheid zijn binnen kinderopvang ook positief.

Overeenkomsten: de vormen van ouderbetrokkenheid worden door de opvang overgenomen vanuit het onderwijs, bijv. informatieavond, thema-avond, 10 minuten gesprek e.d. Maar dat zouden we juist minder moeten doen. Je moet starten met een individuele relatie, contact op maat aanbieden bij beiden om een vertrouwensband op te kunnen bouwen.

We maken geen contact want we kennen elkaar al, dus dan maar een informatieavond en 10-minutengesprekken, thema-avond. Nu kan dat op heel andere manieren; youtube-filmpjes, blogs, apps. Maar dit kan niet op tegen het echte contact.

Niet meer informeren, maar richten op contact maken tussen ouder en professional maar ook tussen ouders onderling. Ouders kunnen hun kind ook coachen in het gedrag van hoe hij zich opstelt in het omgaan met de medeleerling. Als je de ouders en thuissituatie zou kennen, kun je makkelijker uitleggen en begrijpen wat er aan de hand is.

Welke kennis en vaardigheden moet een leerkracht of pedagogisch medewerker bezitten om een goede samenwerkingsrelatie met ouders te krijgen?

Je moet ouders eerst begrijpen. Je moet je verdiepen wat er met ouders gebeurt in een gesprek. Attitude Opvoedkunde. Pedagogiek. Wat gebeurt er met ouders in verschillende culturen. Kinderen hebben veel verschillende opvoeders op één dag. Bijv. ouder zegt dat kind mag slaan, maar op school mag het niet. Daar moet je iets mee.

Wat verstaat u onder 'educatief partnerschap'? In uw boek 'Ouderbetrokkenheid 3.0' wordt dit begrip bijna niet genoemd.

Dit woord vind ik helemaal niks. Het is een Amerikaans begrip dat in NL is geïmporteerd. Het betekent daar iets anders. Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie zijn de meest voorkomende begrippen waar onderzoek naar is gedaan. Daarom gebruik ik die begrippen. Ik ben als vader van mijn kind geen partner van de school. Ik wil ook graag zo bejegend worden want dat impliceert ook dat ik andere emoties heb en anders naar mijn kind kijk. Het gaat veel verder dan educatie.

Welke aspecten doen er echt toe als het gaat om een goede samenwerking tussen ouders, school en opvang?

Stuurt op de motivatietheorie van Deci en Ryan (<https://nl.wikipedia.org/wiki/Zelfbeschikkingstheorie>) , ouders in hun kracht zet door te sturen op competenties in autonomie en relatie. Echt relatie aangaan, dan krijg je vertrouwen. Dat je echt elkaars competenties ziet, ouder-professional. Autonomie betekent dat je allebei ruimte krijgt om de samenwerking vorm te geven. Competentie, autonomie en relatie zijn de basisvoorwaarden voor het vormgeven van ouderbetrokkenheid.

Op welke manieren zou een school kunnen vragen naar verwachtingen van ouders?

Als je competentie, autonomie en relatie consequent doorzet, begin je ieder jaar een individueel gesprek, opstartgesprek waarin je de verwachtingen helder maakt. Dit moet je niet op een formuliertje in laten vullen. Het gaat niet om de behoefte van ouders, maar om de behoefte van het kind.

Omgekeerde oudergesprekken daarmee heb je de autonomie al afgepakt van de ouder. Jij bepaalt dat er verteld moet worden over het kind.

Tevredenheidsonderzoeken

Cruciale fout, wij meten kwaliteit met oudertevredenheid, dat kan echt niet. Hiermee veroorzaak je dat ouders een consument worden.

Inspectie eist geen oudertevredenheidsonderzoek. Wel dat je kwaliteit meet.

Uit onze tevredenheidspeiling onder ouders kwam o.a. de aanbeveling dat er meer rekening gehouden moet worden met de mening van ouders. Op welke manier zou een school dat kunnen aanpakken?

Ik zou daar niet in mee gaan, wat zit daarachter? Het gaat hier niet over de kinderen, je weet niet waar het precies overgaat.

Worden in internationale onderzoeken dezelfde definities gebruikt?

Komen redelijk op hetzelfde neer. Grootste verschil is ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid, deze begrippen worden het meest gebruikt.

Hoe kan men toetsen dat ouderbetrokkenheid invloed heeft op leerprestaties? Wanneer heb je bewijs dat het echt aan de ouderbetrokkenheid ligt, dat de prestaties verbeteren?

Dat is een heel ingewikkelde, academische vraag. Ingewikkelde factoren, het heeft natuurlijk ook altijd te maken met veranderende kwaliteiten van de pedagogisch medewerkers en leerkrachten. Het enige waar je op kunt terugvallen is heel veel onderzoeksresultaat. Zie ook Bakker en Denissen, 2013, review ouderbetrokkenheid.

Ook leerprestaties en welbevinden worden onderzocht. Overzicht van verschillende onderzoeken.

Dank u wel voor uw tijd!

BIJLAGE 5: VRAGEN AAN OUDERS

Beste ouders, verzorgers,

Een tijdje geleden heb ik u benaderd voor medewerking aan mijn onderzoek. Hieronder leest u wat het doel van het onderzoek is. De vragen gaan over opvang en onderwijs. Het invullen van de vragenlijst neemt ongeveer 15--20 minuten in beslag. Het onderzoek is volledig anoniem.

Ik onderzoek hoe we de communicatie in de overgang van opvang naar onderwijs met ouders kunnen verbeteren binnen onderwijs, omdat ik wil weten of dit leidt tot een hogere betrokkenheid van ouders bij de opvoeding en het onderwijs van hun eigen kind, thuis en op school in samenwerking met de leerkracht in de vorm van een gezamenlijke verantwoordelijkheid van deze ouders. Het gaat hierin om de ontwikkeling van het kind. Doel daarbij is zowel de leerlingen als de ouders een goede schoolloopbaan te kunnen bieden waarin rekening gehouden wordt met inbreng en ervaringen van ouders en personeel.

Als er gesproken wordt over opvang, dan wordt de opvang van kinderen van 0-4 jaar bedoeld. Dus geen tussen-schoolse of naschoolse opvang.

VRAAG 1

In welke leeftijdscategorie valt uw kind/vallen uw kinderen

(meerdere antwoorden mogelijk):

- ☐ 0 - 3 jaar
- ☐ 4 - 6 jaar
- ☐ 7- 13 jaar

VRAAG 2

Aantal kinderen in opvang:

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4

VRAAG 3

Aantal kinderen in onderwijs:

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4

VRAAG 2

- ☐ Mijn kind(eren) gaan naar de opvang.
- ☐ Mijn kind(eren) gaan naar de basisschool.
- ☐ Mijn kinderen gaan nu naar de basisschool, maar hebben in het verleden gebruik gemaakt van de opvang.
- ☐ Mijn kind(eren) gaan zowel naar de opvang als naar de basisschool.

VRAAG 3

We spreken van effectieve ouderbetrokkenheid als er sprake is van een niet-vrijblijvende samenwerking tussen school en ouders. School en ouders hebben verschillende rollen in de samenwerking die wordt gekenmerkt door gelijkwaardigheid. De samenwerking richt zich op de schoolontwikkeling van het kind. School en ouders zijn beiden verantwoordelijk voor deze samenwerking en geven deze actief vorm in het belang van het kind (De Vries, 2017).

Aan welke voorwaarden moet volgens u worden voldaan om de term ouderbetrokkenheid zoals hierboven omschreven, volledig tot zijn recht te laten komen in het Samenwijscentrum?

VRAAG 4

Wat verstaat u onder goede communicatie tussen ouders en opvang/school over zaken die de ontwikkeling van uw eigen kind(eren) betreffen?

VRAAG 5

Hoe ervaart u de communicatie over de ontwikkeling van uw kind in de opvang:

0 niet van toepassing

1 zeer ontevreden,

2 ontevreden,

3 neutraal,

4 tevreden,

5 zeer tevreden

Kunt u kort toelichten hoe u de communicatie ervaart?

Wat zou er wat betreft communicatie moeten gebeuren om de score te verhogen?

VRAAG 6

: Hoe ervaart u de communicatie over de ontwikkeling van uw kind in het onderwijs

0 niet van toepassing

1 zeer ontevreden,

2 ontevreden,

3 neutraal,

4 tevreden,

5 zeer tevreden

Kunt u kort toelichten hoe u de communicatie ervaart?

Wat zou er wat betreft communicatie moeten gebeuren om de score te verhogen?

VRAAG 7

Wat verwacht u van een pedagogisch medewerker als het gaat over de communicatie over de ontwikkeling van uw kind?

Ik verwacht van een pedagogisch medewerker dat....

- ☐ Ik elke dag een berichtje of foto krijg over mijn kind.
- ☐ Ik meteen op de hoogte wordt gebracht als er iets met mijn kind aan de hand is (ziek, pijn door een val, ongelukje).
- ☐ Hij/zij mij de ruimte geeft om bij het brengen en halen mijn eventuele zorgen te bespreken.
- ☐ Mij ziet als gelijkwaardige gesprekspartner.
- ☐ Mij ziet als expert in de opvoeding van mijn kind.
- ☐ Andere aanvullingen:
- ☐ Deze vraag is niet van toepassing in mijn situatie.

VRAAG 8

Wat verwacht u van een leerkracht als het gaat over de communicatie over de ontwikkeling van uw kind?

Ik verwacht dat de leerkracht:

- ☐ Mij ziet als gelijkwaardige gesprekspartner..
- ☐ Mij ziet als expert in de opvoeding van mijn kind.
- ☐ Mij inlicht als er problemen zijn in de ontwikkeling van mijn kind.
- ☐ Zijn afspraken nakomt.
- ☐ Mijn vragen of opmerkingen per mail binnen 24-48 uur beantwoordt.
- ☐ Andere aanvullingen:, nl:.....
- ☐ Deze vraag is niet van toepassing in mijn situatie.

Geef bij onderstaande vragen (9 t/m 13) aan in hoeverre u het eens bent met de volgende uitspraken. Wilt u uw antwoord kort toelichten?

VRAAG 9

In de opvang is er een klantrelatie met ouders, In het onderwijs spreken we niet van klanten, hierdoor verloopt de communicatie bij de opvang anders dan de communicatie bij het onderwijs

- ☐ 1 mee eens
- ☐ 2 enigszins mee eens
- ☐ 3 mee oneens

Licht uw antwoord kort toe:

VRAAG 10

Ik heb vertrouwen in de samenwerkingsrelatie die ik heb met de pedagogisch medewerker/leerkracht.

- 1 mee eens
- 2 enigszins mee eens
- 3 mee oneens

Licht uw antwoord kort toe met een voorbeeld:

VRAAG 11

Ik heb vertrouwen in de professionaliteit van de pedagogisch medewerkers en leerkrachten.

- 1. mee eens
- 2. enigszins mee eens
- 3. mee oneens

Licht uw antwoord kort toe:

VRAAG 12

Ik voel me als expert van mijn eigen kind voldoende gehoord door de pedagogisch medewerker/leerkracht.

- 1. mee eens
- 2. enigszins mee eens
- 3. mee oneens

Licht uw antwoord kort toe:

VRAAG 13

Ik krijg als ouder een stem als het gaat over de ontwikkeling van mijn kind in opvang en onderwijs. Er wordt naar mij geluisterd en er wordt gehandeld naar mijn opvattingen.

- 1 eens
- 2 enigszins mee eens
- 3 oneens

Licht uw antwoord kort toe:

VRAAG 14

Heeft uw kind extra zorg of ondersteuning nodig (gehad) in opvang en/of onderwijs?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Als het antwoord "ja" is: heeft u dan te maken gehad met derden in de samenwerking, bijv. een gedragswetenschapper, een intern begeleider, Juvans, GGD, consultatiebureau of andere experts?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Als het antwoord "ja" is: met wie heeft u samengewerkt en hoe heeft u die samenwerking ervaren?

VRAAG 15

Wat vindt u van de kwaliteit van de samenwerking tussen de pedagogisch medewerker/leerkracht en u als ouder?

Wat vindt u sterk/krachtig aan de samenwerking?

Zijn er volgens u nog punten waarop de samenwerking verbeterd kan worden? Zo ja, op welke punten?

VRAAG 16

Zijn er nog zaken die u belangrijk vindt maar die in de vragenlijst niet aan bod gekomen zijn?

Zou ik u mogen benaderen voor eventuele verdiepende vragen?

☐ Ja

Wilt u dan hier uw mailadres achterlaten:

mailadres:

☐ Nee

Ik wil u informeren over de resultaten van mijn onderzoek, zodra mijn onderzoek afgerond is. Dit is waarschijnlijk aan het eind van dit schooljaar.

Hartelijk bedankt voor uw medewerking aan dit onderzoek!

BIJLAGE 6: VRAGENLIJST MEDEWERKERS

1. Waar ben je werkzaam?

Opvang

Groep 1-4

Groep 5-8

2. Hoe lang ben je al werkzaam in de opvang of in het onderwijs (mag op meerdere scholen/locaties zijn)?

0-5 jaar

6-10 jaar

11-15 jaar

16-20 jaar

21-25 jaar

Langer dan 25 jaar

3. Deze vraag gaat over ouderbetrokkenheid. Hieronder wordt eerst uitgelegd wat daarmee bedoeld wordt.

We spreken van effectieve ouderbetrokkenheid als er sprake is van een niet-vrijblijvende samenwerking tussen school en ouders. School en ouders hebben verschillende rollen in de samenwerking die wordt gekenmerkt door gelijkwaardigheid. De samenwerking richt zich op de schoolontwikkeling van het kind. School en ouders zijn beiden verantwoordelijk voor deze samenwerking en geven deze actief vorm in het belang van het kind (De Vries, 2017).

Aan welke voorwaarden moet volgens jou worden voldaan om de term ouderbetrokkenheid zoals hierboven omschreven, volledig tot zijn recht te laten komen in het Samenwijscentrum?

4.

Wat versta je onder goede communicatie tussen ouders en opvang/school m.b.t. de ontwikkeling van het kind?

5.

Hoe ervaar je de communicatie met ouders in de opvang (alleen beantwoorden als je in de opvang werkzaam bent).

1-2-3-4-5 (zeer ontevreden-zeer tevreden)

Kun je kort toelichten hoe je de communicatie ervaart en waarom je voor deze score gekozen hebt?

Wat zou er wat communicatie betreft, moeten gebeuren om de score te verhogen?

6.

Hoe ervaar je de communicatie met ouders in het onderwijs (alleen beantwoorden als je in het onderwijs werkzaam bent).

1-2-3-4-5 (zeer ontevreden-zeer tevreden)

Kun je kort toelichten hoe je de communicatie ervaart en waarom je voor deze score gekozen hebt?

Wat zou er betrefte communicatie moeten gebeuren om de score te verhogen?

7.

Wat mogen ouders van jou als pedagogisch medewerker verwachten als het gaat over de communicatie over de ontwikkeling van een kind? (alleen beantwoorden als je in de opvang werkt)

Ouders mogen van mij verwachten dat.....

- Ik elke dag een berichtje of foto stuur van het kind.
- Ik ouders meteen op de hoogte breng als er iets met hun kind aan de hand is (ziek, pijn door een val, ongelukje).
- Zij de ruimte krijgen om bij het brengen en halen eventuele zorgen te bespreken.
- Ik ouders zie als gelijkwaardige gesprekspartner.
- Ik ouders zie als expert in de opvoeding van hun kind.
- Andere aanvullingen:
- Deze vraag is niet van toepassing in mijn situatie.

8.

Wat mogen ouders van jou als leerkracht verwachten als het gaat over de communicatie over de ontwikkeling van hun kind? (alleen beantwoorden als je in het onderwijs werkt)

Ouders mogen van mij verwachten dat:

- Ik hen zie als gelijkwaardige gesprekspartner..
- Ik hen zie als expert in de opvoeding van hun kind.
- Ik hen inlicht als er problemen zijn in de ontwikkeling van hun kind.
- Ik mijn afspraken nakom.
- Ik vragen of opmerkingen van ouders per mail binnen 24-48 uur beantwoord.
- Andere aanvullingen:, nl:.....
- Deze vraag is niet van toepassing in mijn situatie.

9.

Ik heb vertrouwen in de samenwerkingsrelatie die ik heb met de ouders.

Mee oneens

Enigszins mee eens

Mee eens

Kun je dit kort toelichten?

10.

Ik geef ouders een stem als het gaat over de ontwikkeling van hun kind. Er wordt goed naar hen geluisterd en ik pas mijn handelingen aan, aan hun opvattingen.

Mee oneens

Enigszins mee eens

Mee eens

Kun je dit kort toelichten?

11.

Wat vind je van de kwaliteit van de samenwerking tussen jou en ouders?

Wat vind je sterk/krachtig aan de samenwerking?

Zijn er nog punten waarop de samenwerking verbeterd kan worden? Zo ja, op welke punten?

12.

Vind je dat je voldoende kennis en vaardigheden bezit om gesprekken te voeren met ouders?

Kun je je antwoord toelichten?

13.

Zijn er nog zaken die je belangrijk vindt en die je niet kwijt kon in de vragenlijst?

14.

Zou je éénmalig willen deelnemen aan een focusgroepbijeenkomst met ouders (die ook een enquête hebben gekregen) om verder te praten over dit onderwerp?

Geef dan hier je mailadres op:

BIJLAGE 7: PLAN VAN AANPAK N.A.V. UITSLAG WMK

Plan van aanpak n.a.v. Tevredenheidsonderzoek ouders:

Kwaliteitszorg:

- We maken cyclisch een planning voor tevredenheidsonderzoeken.
- Klankbordgroep is al in werking gezet.
- Nieuwsbrief: komt een kopje inhoudelijke ontwikkelingen vanaf januari 2019.
- Nieuwsbrief twee keer per maand.

Leertijd

Meerbegaafde leerlingen : studiedag 29 januari 2019: borging van gemaakte afspraken

Zorg en begeleiding

Bespreken in teamvergadering 10 januari 2019:

- Omgekeerde oudergesprekken
- Planning van de oudergesprekken

Incidenten

Besproken in teamvergadering 5 november 2019:

- Toezicht op de speelplaats
- Individuele pauze-afspraken

KIVA : borging op studiedag 29 januari 2019

BIJLAGE 8: VRAGENLIJST LEERLINGEN

Vragenlijst leerlingen (n=24)

groep 8

28 januari 2019

Hoe merk je dat je ouders betrokken zijn bij onze school? Dan bedoel ik niet de luizenmoeders, rij-oders e.d. maar als het gaat om de ontwikkeling van jou. Over jouw leerproces?

Ze praten er soms over als ik van school af kom. 12x

Ze vragen meestal wat ik heb gedaan op school en hoe het was op school en meestal vertel ik het ook. 5 x

Ik praat niet over school. 1 x

Ik vertel wat we op school gedaan hebben 1 x

Ze vragen elke avond hoe het op school gaat en als ik dan iets slechts zeg, proberen ze het op te lossen. Thuis vertel ik alles 2 x

Na school vraagt mama wat we op school hebben gedaan. 1x

Ze vragen altijd bij het eten wat ik gedaan heb en hoe het ging op school 1 x

Ze vragen vaak bij het eten wat we allemaal gaan doen of hebben gedaan en ze bekijken ook mijn rapport goed na en ze vinden het erg belangrijk als ik mijn huiswerk maak. 1 x

Wat vind je dat S. goed doet, als het gaat om samenwerken met ouders?

Informatiegesprekken 2x

2 x per jaar oudergesprekken en soms een mail 6x

Dat ouders in (advies)gesprekken ook vragen kunnen stellen

Ik vind het goed dat S. veel doet om ouders erbij te betrekken 2x

2 x per jaar rapport is goed 3x

ik vind het wel goed maar het is ook als je het zelf vertelt, is het iets leuker voor je ouders.

dat jullie mailtjes en brieven sturen 1 x

geen antwoord ingevuld 9x

Wat vind je dat S. kan verbeteren in de samenwerking met ouders?

Meer oudergesprekken waar de kinderen bij zijn 2 x

Dat er meer oudergesprekken zouden moeten komen als ouders gewoon dat nog los willen,. Dan zou daar tijd voor moeten zijn. 1x

Dat er wat meer oudergesprekken zijn, want dan krijgen we meer mee wat er op school gebeurt. 4x

Ik vind het wel goed zoals het nu is 11x Geen antwoord ingevuld 6x

**BIJLAGE 10: GESPREKSROTONDE OUDERS EN MEDEWERKERS TIJDENS
STUDIEDAG OUDERBETROKKENHEID 13 FEBRUARI 2019 a.d.h.v. de 10 criteria
voor ouderbetrokkenheid 3.0.**

Criteria	Wat gebeurt er op dit gebied?	Om het nog meer 3.0 te maken en tot een integrale aanpak te maken.
1. Visie	Op Starrebos is er geen duidelijke visie op samenwerking in opvang en onderwijs.	Wat wordt er verwacht van ouders? 2 richtingsverkeer. (ook vanuit leerkrachten). Stel jezelf de vraag: wordt de schoolgids gelezen, waarom wel of waarom niet? Informatievoorziening. Ouder geeft aan dat er soms een overkill aan mails is. Wat is nu echt belangrijk? Ouders in de klas laten komen, ouders zien wat hun kinderen doen op school. Verschil tussen opvang en onderwijs. In opvang meer tijd voor de ouders. Meer informele momenten, meer tijd daarvoor. Vertrouwen met ouder opbouwen.
2. Beleid	Locatieraad en Samenwijsraad (opvang en onderwijs) Klankbordgroep ouders, in de nieuwsbrief wat er besproken. Bij opvang alleen locatieraad.	Klankbordgroep nu nog weinig bij elkaar (4 x per jaar). Evt. een soort verbeterteam. Een eigen vaste plek voor de ouders. Inloop/ouderkamer. Leerlingenraad bijv. bij keuze voor een nieuwe methode, andere beleidsafspraken. Vanuit ouders meer de wens om persoonlijke terugkoppeling te krijgen ipv in nieuwsbrief.
3. Welkom	Gebouw nodigt niet echt uit tot welkom gevoel. Verlichting. Voor ouders nu een soort doolhof. Telefonische bereikbaarheid is slecht. Bordje 'hier melden' vervolgens zit er niemand. Wachtzone voor ouders op speelplein (wordt niet als storend ervaren door ouder). Door grootte van het gebouw is het niet overzichtelijk wie er binnenkomt. Voor medewerkers opvang geeft dit soms een onveilig gevoel. Leerkracht heet ouder welkom om 8.30 uur. Bij inschrijving: digitaal invullen en dan de vraag of het formulier uitgeprint worden. Dit wordt door de ouder als vreemd ervaren. Hierdoor voel je je niet welkom.	Welkom voel je je als er werkelijk mensen zijn die je ontvangen. Gastvrouw – idee. Gebouw met meerdere gebruikers -> ieders eigen verantwoordelijkheid? Iemand anders voor telefonische bereikbaarheid. Begroeten bij binnenkomst. Persoonlijk contact. Bij aanmelding meer menselijk contact ipv digitaal formulier.
4. Ontwikkeling ondersteunen	Soms nog te veel 2 teams (ouder-school).	Meer optrekken als één team. Overeenkomsten; hetzelfde doel nastreven.

		Visie opzetten. 10-minutengesprekken meer ook inspraak vanuit ouders. Heeft ook te maken met welkom voelen. Ter overweging: Esbeek-model (eerste dinsdag van de maand mogelijkheid tot bespreking).
5. Gelijkwaardigheid		
6.		
7.		
8.		
9. startgesprekken	Informatieavond Bij opvang een gesprek rond een verjaardag. Ouders worden niet verrast. Thema-avond in opvang. Ouderportaal bij opvang dmv beelden. Nodigt uit tot bezoek aan de app waar ook andere informatie op staat die van belang is.	Nieuwjaarsreceptie in september, inloopavond/moment met of zonder ouders. Dagdeel ouders uitnodigen om mee te lopen. Filmpje laten zien. Ouderportaal bij opvang is wel passend bij de doelgroep. Niet wenselijk bij oudere kinderen. Nadenken over invulling van 10-minutengesprek (vast op rooster??? Met of zonder kind erbij???) Het zou heel raar zijn als een ouder in het gesprek te horen krijgt wat er niet goed gaat. Dat heb je van tevoren al gehoord. Ook de naam 10-minutengesprek is niet echt uitnodigend. Voelt alsof je een uitnodiging hebt voor een receptie. Gesprek naar behoefte (van leerkracht of ouder). Ook geen vaste tijd aan hangen. Aan ouders vragen wat hun behoefte is. Eventueel aan het eind van het schooljaar al een kennismakingsmoment voor ouders en kinderen met de nieuwe leerkracht.